

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ
INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

IGNAS ALGIRDAS DOBROVOLSKAS

2 kurso, 1 grupės studentas

**SAKARTVELO LAVIRAVIMAS TARP RUSIJOS IR TURKIJOS
2012–2024 M.**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: Dr. Dovilė Jakniūnaitė

Vilnius, 2024

Magistro darbo vadovės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro baigiamasis darbas „Sakartvelo laviravimas tarp Rusijos ir Turkijos 2012–2024 m.“ yra:

1. Atliktas mano paties ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame institute/universitete Lietuvoje ar užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Ignas Algirdas Dobrovolskas

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Dobrovolskas, I. A., Sakartvelo laviravimas tarp Rusijos ir Turkijos 2012–2024 m.: Tarptautinių santykių ir diplomacijos specialybės magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė D. Jakniūnaitė, 2024. – 57 p.

Reikšminiai žodžiai: Sakartvelas, Turkija, Rusija, premjerai, prezidentai, laviravimas, apsidraudimas, realizmas, ekonomika, racionalumas, maža, valstybė, regioninės, galios, balansavimas, įtaka, karas.

Magistrinio darbo tikslas yra analizuojant, išsiaiškinti, kaip Sakartvelui sekasi laviruoti tarp Rusijos ir Turkijos, ar šalies politikai to siekia ir taiko apsidraudimo teorijoje būdingus principus tam. Darbe yra atliekama diskurso analizė, išskirti penki šalies politikai, trys premjerai ir du prezidentai, kurių pasisakymai Maskvos ir Ankaros atžvilgiu nagrinėti, atsižvelgiant į teorinius realizmo bei „hedging“ teorijos aspektus. Analizei pasirinktas 2012–2024 m. laikotarpis, kuris yra suskirstytas pagal minėtų politikų vadovavimo šaliai arba Vyriausybei laikotarpius. Tyrimas atskleidžia, koku būdu Sakartvelo politikai siekė laviruoti tarp Maskvos ir Ankaros, taikė šalims įvairias nuolaidas, neėjo į konfrontaciją, nors Prezidentūra ir turėjo alternatyvinį požiūrį, tačiau šalies konstitucija yra suteikusi ženkliai daugiau galių Vyriausybei. Galiausiai prieita prie išvados, kad minėtu laikotarpiu vis tik šalis vykdė ir tebevykdė apsidraudimo teorijoje numatytą laviravimo tarp regiono galių politiką ir taip siekia išlaikyti savo identitetą, žinodama savo, kaip mažos valstybės rolę didžiajame geopolitiniame lauke.

TURINYS

Įvadas.....	6
Literatūros apžvalga.....	8
Realizmas.....	12
„Hedging“ (apsidraudimo) teorija.....	13
Metodologija.....	18
Prezidentų pozicijos dėl Rusijos ir Turkijos.....	19
a) G. Margvelašvili (2013–2018 m. laikotarpis).....	21
b) S. Zurabišvili (2018 m.–dabar).....	28
Premjerų pozicijos dėl Turkijos ir Rusijos.....	36
a) B. Ivanišvili (2012–2013 m. laikotarpis).....	36
b) I. Garibašvili (2013–2015 ir 2021–2024 m. laikotarpiai).....	39
c) G. Kvirikašvili (2015–2018 m. laikotarpis).....	45
Išvados.....	51
Literatūros sąrašas ir šaltiniai.....	53
Summary.....	56

ĮVADAS

Sakartvelas geopolitinėje erdvėje susilaukia nemažai dėmesio per pastaruosius 16 metų. 2008 m. įvykus šešių dienų karui tarp Rusijos ir Sakartvelo, tai atrodė esąs vienas lūžiu, kuomet Tbilisis gali galutinai nuspręsti eiti vakarietišku, transatlantiniu, europietišku keliu ir nusigręžti nuo Maskvos. Tam daug svertų suteikė tvirta tuometinė Sakartvelo valdžia su šalies prezidentu Michailu Saakašviliu priešakyje, galutinai sugedę santykiai su Rusija, ginčai dėl teritorijų ir kitos aplinkybės.

Dar iki 2008 m. brendo Tbilisio pokyčiai Vakarų link, tiek dėl atėjusios valdžios, tiek dėl pačių kartvelų tautos pasirinkimų, griežtėjančio tono Maskvos atžvilgiu ir kitų aplinkybių, taip pat buvo kalbama apie galimybę 2008 m. pakviesti Sakartvelą prisijungti prie NATO, tačiau tam iki galo nebuvo pasiryžta ir galiausiai įvyko Maskvos agresijos aktas bei dalies teritorijų užgrobimas.

Tuo metu atrodė, kad Sakartvelo lemtis yra gana aiški – Vakarai. Įsitvirtina M. Saakašvilio valdžia, ir nors atmosfera regione, Tbilisio ir Maskvos konflikto klausimu, aprimo, tačiau Sakartvelas išliko griežtai antirusiškas, juolab 20 proc. šalies teritorijos buvo okupuota, tad klausimas nebuvo išspręstas. Akivaizdu, kad karinėmis priemonėmis Sakartvelas spręsti šios problemos prieš žymiai didesnę ir pajėgesnę šalį negalėjo, juolab neturėdamas tvirto kitų šalių užnugario, tačiau diplomatinėmis priemonėmis visokeriopai kėlė šį klausimą įvairiuose formatuose.

Vis tik Rusija nebuvo ir nėra vienintelė didžioji galia, veikianti ir siekianti interesų Kaukazo regione – lygiai taip pat įtakos siekia ir Turkija. Kaukazo šalimis įvardijamos Sakartvelas, Armėnija ir Azerbaidžanas, ir ilgus metus dėl dviejų šalių ir didžiųjų galių įtakos jose buvo gana aišku – Azerbaidžanas dėl įvairiapusių ryšių, kultūrinių, istorinių, religinių bei kitų yra Turkijos įtakos zonoje, tuo metu Armėnija, iki šių laikų, atsižvelgiant taip pat į didžiulius nesutarimus su Ankara dėl prieš 100 metų vykusio genocido, Maskvos pagalbos kovoje prieš Azerbaidžaną ir kitų priežasčių buvo Rusijos įtakos zonoje. Tuo metu dėl Sakartvelo regione vyko ir tebevyksta netiesioginė kova.

Ir iki 2012 m. tokio pobūdžio klausimas, kuri didžioji regiono galia yra labiau įtakinga Sakartvele net nebuvo keliamas, nes Ankara dar ir ne tiek siekė rodyti savo didelę įtaką, o su Maskva santykis buvo aiškus. Tačiau, Turkijoje vyko pokyčiai, siekis vis didesnės galios, o Sakartvele gerokai pasikeitė politinė valdžia, kuri gana palankiai vertino galimybę vėl palaikyti taikius santykius su Rusija. Taigi klausimas dėl įtakos Tbilisyje tapo aktualus, atsižvelgiant į regiono galių perspektyvą.

Autoriai, mokslininkai, nagrinėjantys regiono tematiką, kelia klausimus dėl didžiųjų galių veiksmų Sakartvelo atžvilgiu, ekonominės priklausomybės, tarpusavio santykių vystymą, iš esmės žvelgia į problematiką iš didžiųjų galių, Rusijos ir Turkijos perspektyvos. Nors tai yra ganėtinai plačiai išnagrinėta, pritaikant ir akivaizdžiais realizmui būdingas išvadas, kuomet Rusija ir Turkija turi savo nacionalinių interesų, galią ir stengiasi diktuoti sąlygas regione. Tačiau literatūroje trūksta

kartveliškos perspektyvos, kaip Sakartvelo valdžia, ypatingai po 2012 m., kovoja šiame galių žaidime ir ar turi savąją pusę, norus, tikslus.

Galima kelti išankstinę hipotezę, atsižvelgiant į žinias, literatūrą bei kitus pagrindžiančius faktus apie 2012–2024 m. laikotarpį, kad Sakartvelo pozicija yra laviruoti tarp Maskvos ir Ankaros. Tai yra rizikinga, tačiau palanki pozicija mažai valstybei tarp dviejų regiono galių – ji taip siekia apsidrausti, suprasdama, kad nėra pakankamai galinga, jog galėtų vykdyti visiškai nepriklausomą politiką ir neturėti saitų su nei viena regiono galia, tačiau yra galimybė išlikti savarankiškai kiek tai yra įmanoma bei egzistuojančiai valstybei su savo kultūriniais, kalbos bei istoriniais aspektais. Apie tai yra plačiai aprašoma „hedging“ (apsidraudimo) teorijoje, kurioje būtent nagrinėjami tokie atvejai, tiesa, daugiau Pietryčių Azijos regione.

„Hedging“ teorija darbo nagrinėjimui yra pasirinkta dėl to, kad ji tiksliausiai pritaikytina nagrinėjamai darbo problemai – Sakartvelas yra maža valstybė, kuri įsiprausta tarp dviejų didžiųjų valstybių ir jų interesų bei bando laviruoti stengdamasi išlaikyti savo identitetą, apie ką ir kalba apsidraudimo teorija. Tai yra detaliau ir labiau į konkretų nagrinėjamą empirinį atvejį nutaikyta teorija, kurioje jau aprašyti pavyzdžiai Pietryčių Azijos valstybėse, tai konkrečiau leidžia pritaikyti teoriją empiriniam pavyzdžiui, negu tradicinės tarptautinių santykių teorijos, kaip liberalizmas, konstruktyvizmas ar kt.

Pagrindinis darbo tikslas ir tai, aplink ką bus rašomas visas magistro darbas, yra išsiaiškinti, kaip Sakartvelui sekasi laviruoti tarp dviejų regiono galių, Rusijos ir Turkijos. Šiam tikslui pasiekti bus išnagrinėta ir pasitelkta „hedging“ (apsidraudimo) teorija, kurioje yra nagrinėjami regioniniai atvejai, kuomet maža valstybė yra įsprausta tarp dviejų galingesnių šalių bei renkasi laviruoti bei balansuoti tarp abiejų valstybių. Galiausi bus pasitelkta diskurso analizė ir išanalizuoti dviejų Sakartvelo prezidentų ir trijų premjerų 2012–2024 m. buvę pasisakymai apie Sakartvelo bei Rusijos ir Turkijos tarpusavio ryšius ir pasitelkta informacija apie ekonominius šių šalių santykius.

Būtent premjerai ir prezidentai tuo laikotarpiu buvo pasirinkti atsižvelgiant į porą kertinių faktorių – politinę įtaką šalies viduje ir tarptautinėje erdvėje. Trys premjerai, kurių pasisakymai yra analizuojami, buvo ne tik Ministrų Kabineto vadovais, tačiau ir partijos „Sakartvelo svajonė“ pirmininkais, tad jų įtaka buvo absoliuti formuojant šalies politiką. Tuo metu prezidentai, nors ir nėra turintys itin didelę galią šalyje, tačiau yra vieni pagrindinių asmenų atstovaujant Sakartvelą užsienyje, autoritetą turi ir šalies viduje tarp piliečių, tad juos irgi galima įvardinti kaip šalies politikos formuotojus, šaliai laviruojant tarp dviejų regiono galių.

Analizės struktūra, nagrinėjant būtent politikų komunikaciją minėtų šalių klausimu, leidžia išsiaiškinti jų pozicijas ir transliuojamą žinią bei realią situaciją bendradarbiaujant tiek su Maskva, tiek su Ankara. Politikų transliuojamos žinutės, papildytos realiaja ekonomine statistika bei tarp šalių vykstančiais projektais leidžia identifikuoti, kiek Sakartvelas realiai linkęs kurti santykius su Rusija

bei Turkija. Tai nurodo, ar yra pasirenkama labiau kažkuri viena pusė, ar bendradarbiaujama su abejomis regiono galiomis. Galiausiai tokie duomenys įprasmina arba paneigia „hedging“ teorijos pagrindinį aspektą, kad mažoji valstybė yra linkusi apsidrausti bei laviruoti tarp abiejų didžiųjų valstybių.

Siekiant atsakyti į pagrindinį tyrimo klausimą, kaip Sakartvelui sekasi laviruoti tarp Rusijos ir Turkijos, yra pasitelkti šie uždaviniai:

- Išskirti svarbiausius realizmo ir „hedging“ teorijos aspektus literatūroje, pritaikant turimą medžiagą Sakartvelo atvejui;
- Aprašyti tyrime taikomą metodą ir šaltinių atrankos kriterijus;
- Remiantis metodologija atlikti penkių Sakartvelo politikų santykio su Rusija ir Turkija kūrimo analizę;
- Palyginti Prezidentūros ir Ministrų Kabineto kuriamą tarpvalstybinių santykių perspektyvą;
- Apibendrinti tyrimo rezultatus, išsiaiškinant, kaip Sakartvelas laviruoja tarp minėtų dviejų regiono galių.

Magistro darbą sudaro dvi dalys, teorinė ir empirinė. Teorinėje dalyje siekiama išskirti esminius realizmo bei „hedging“ teorijų bruožus bei atsižvelgti, kaip juos galima pritaikyti empiriniame tyrime. Empirinėje dalyje yra išnagrinėjami Giorgi Marvelašvili, Salome Zurabišvili, Bidzina Ivanišvili, Irakli Garibašvili bei Giorgi Kvirikašvili pasisakymai, pozicijos bei bendradarbiavimo su Turkija ir Rusija pobūdis, išskiriami esminiai bruožai, skirtis tarp Prezidentūros ir premjerų lygmens. Taip pat, prie pareiškimų pridėta kontekstinė informacija, ekonominiai duomenys. Juos gavus išskirti esminiai Sakartvelo politikų formuoti tarpvalstybinių santykių bruožai bei padaryta analizė, ieškant atitikimo su „hedging“ bei realizmo teorijomis, taip pat ieškant tarpusavio sąsajų bei skirtumo tarp Prezidentūros ir Vyriausybės vadovų pozicijos.

Kaip tyrimo šaltinis buvo pasirinkti vieši pasisakymai minėtais laikotarpiais apie Turkiją ir Rusiją paminėtų penkių Sakartvelo politikų bei įtraukta kontekstinė informacija, finansiniai rodikliai. Galiausiai, pritaikant teorinėje dalyje išskirtus esminius aspektus, prieinama prie galutinio apibendrinimo ir atsakymo, koku būdu Sakartvelas laviruoja tarp Rusijos ir Turkijos bei ar apskritai tuo užsiima visi svarbiausi politiniai veikėjai šalyje.

LITERATŪROS APŽVALGA

Sakartvelo ir Turkijos santykis yra bene plačiausiai aprašytas ir išnagrinėtas tarp įvairių mokslinių autorių, dažniausiai iš turkų, pusės. Yra daugiau nei dešimt autorių, kuriuos galima remtis kalbant apie tai, kaip vystėsi Turkijos ir Sakartvelo santykiai ir kur jie yra dabar. Jau 1991-ais metais, Sakartvelas ir Turkija galėjo atnaujinti savo santykius, nes subyrėjus Sovietų Sąjungai, Sakartvelas

tapo suverenia valstybe. Geografinė padėtis taip susiklosčiusi, kad šiuo metu vienas populiariausių Sakartvelo kurortinių miestų, Batumis, yra netoli sienos su Turkija, tad prekyba, kultūriniai ryšiai ir visa kita virti pradėjo iš karto.¹

Tai buvo ne šiaip kultūros, ekonominių santykių užmezgimas tarp Turkijos ir Sakartvelo, tačiau ir vienintelis tiesioginis kelias kartvelams sausuma Vakarų link – siena su Ankara, pietuose turi ir simbolinę reikšmę, tad teigiama prasme ir ekonomine nauda santykiai pasižymi jau bene 30 metų.² Azerbaidžanas taip pat turi savo dėmenį šiuose tarpvalstybiniuose santykiuose ir jis pasižymi tuo, kad azerbaidžaniečiai prisijungia prie Turkijos projektų, kurie susiję su Sakartvelu, jeigu Ankara parodo iniciatyvą, taip pat padeda turkams ir taip dar pastiprina Turkijos vaidmenį Tbilisyje.

Šias tris šalis jungia tokios iniciatyvos kaip TRACECA – tarptautinė transporto programa, kurioje numatomas ekonominių ryšių, prekybos bei transporto stiprinimas tarp įvairių šalių, į kurias patenka minėtas trejetas, bet ne Rusija. tikslas – stiprinti ekonominius ryšius, prekybą ir transportą Juodosios jūros baseino, Pietų Kaukazo ir Centrinės Azijos regionuose. Tas pats pasakytina ir apie INOGATE projektą, kuriame Rusija yra reta dalyvė, nenuolatine ir tokio vaidmens kaip Turkija neturi.³

Turkija siekia duoti Sakartvelui to, ko jis negali gauti iš Rusijos ir vykdyti regioninę politiką paremtą tarpusavio priklausomybe, ekonominiu bendradarbiavimu, regionine integracija, iniciatyvia užsienio politika bei, svarbiausia – taika ir stabilumu, ko Rusija negalėtų suteikti, dėl minėtų istorinių aplinkybių.⁴ Šiame aspekte, Turkija ir Azerbaidžanas prisidėjo ir karinio bendradarbiavimo klausimu su Sakartvelu po Rusijos–Sakartvelo karo 2008 m., kuomet buvo suteikta reikalinga amunicija, ginkluotė bei kiti dalykai, padedantys atsigauti šaliai ir karine prasme, ne tik energetiniais projektais ar finansais.⁵

Kaip pastebi vieno iš tekstų autoriai Mehmet Dikkaya ir Deniz Ozyakisir, Turkija nori skatinti tolesnę regioninę integraciją ir prie to labai prisideda bendras šalių ekonominis augimas bei didėjantys prekybos ryšiai. Autoriai pastebi, kad galima netgi matyti Turkijos inicijuotą regioninį projektą, „sub-regioną“ tarp Turkijos, Sakartvelo ir Azerbaidžano bei vienas iš jo tikslų yra mažesnė priklausomybė nuo Rusijos, kam esmingai gali padėti trišalis bendradarbiavimas.⁶

---

¹ Pelkmans, Mathijs. *The wounded body: reflections on the demise of the „Iron curtain“ between Georgia and Turkey*, 1999. Psl. 52

² Ten pat

³ Petersen, Alexandros. *Integration in Energy and Transport – Azerbaijan, Georgia, and Turkey*, 2016. Psl. 5

⁴ Aras, Bulent; Akpınar, Pinar. *The Relations between Turkey and the Caucasus*, 2011. Psl. 56

⁵ Petersen, Alexandros. *Integration in Energy and Transport – Azerbaijan, Georgia, and Turkey*, 2016. Psl. 7

⁶ Dikkaya, Mehmet; Ozyakisir, Deniz. *Developing Regional Cooperation Among Turkey, Georgia and Azerbaijan: Importance of Regional Projects*, 2008. Psl. 9

Ilgar Gurbanov taip pat atkreipia dėmesį, kad šis trišalis ryšys nepaisant besikeičiančių politinių sistemų ir vidaus pertvarkų šiose šalyse, išorinio spaudimo ir skirtingų santykių su kaimynais, vis tiek sugebėjo išlikti ir būti naudingu. Tai leidžia šalims pajvairinti savo karinę modernizavimo ir specializacijos politiką, vykdant trišales karines pratybas, taip pat bendradarbiaujant karinio švietimo srityje ir dalyvaujant NATO mokymuose Sakartvele, ką puikiai pastebi autorius.⁷

Bet autorius Azad Garibov mano, kad šių trijų šalių santykiai dar net yra nepakankamai gilūs ir reikėtų siekti geresnio koordinavimo ir tobulinti institucinę sistemą. Nors, pasak jo, dar neilgai šios šalys bendradarbiauja, juolab atsižvelgiant į tai, kad dvi iš trijų šalių tik apie 30 metų yra nepriklausomos valstybės, tačiau vis tiek, jo manymu, visos trys šalys turėtų aktyviai siekti formalaus partnerystės institucionalizavimo, o ne tik kartais rengti gynybos ministrų susitikimus ir bendras karines pratybas.⁸

Verta nepamiršti, kad Turkija ir Sakartvelas turi ne tik trišalių, bet ir dvišalių energetinių projektų, taip Ankarai suteikiant didesnę prieigą prie Tbilisio resursų ir tarpusavio priklausomybės skatinimo. Tarp projektų yra Baku-Tbilisis-Ceyhan dujotiekis ir Baku-Tbilisis-Erzurum gamtinių dujų vamzdynas. Taip pat, buvo įvykdytas geležinkelio Baku–Tbilisis–Karsas projektas, o abiejų šalių pažangą plėtojant prekybinius, politinius bei ekonominius santykius jau ne kartą kalbėta.⁹ Galiausiai, į prekybinių ryšių karuselę Turkijai sėkmingai pavyksta įtraukti netgi Armėniją, ir ekonominiai santykiai tarp Ankaros, Tbilisio ir Jerevano taip pat sėkmingai vyksta, nepaisant istorinių bei politinių perturbacijų tarp Armėnijos ir Turkijos.¹⁰

Sakartvelo ir Rusijos santykis tuo tarpu yra daug dinamiškesnis ir daug labiau kintantis, negu Sakartvelo ir Turkijos. Daug artimesnė istorinė praeitis rodo, kad Tbilisis ir Maskva turėjo ko nepasidalinti nuo pat SSRS griūties. Pietų Osetija ir ypatingai Abchazija nuo nepriklausomybės laikų pradžios buvo „liepsnojančios žemės“, dėl kurios kovojo kartvelai bei vietiniai separatistai su rusų pagalba. Taip dinamika vis kito iki lemtingųjų 2008-ųjų, kuomet įvyko minėtas karas ir Michailo Saakašvilio vadovaujama šalis ilgam nutraukė bendradarbiavimą su Maskva. Vis tik, praėjus kuriam laikui M. Saakašvilio valdžia krito ir naujoji atėjusi valdžia vėl normalizavo santykius su Rusija. Tai

---

⁷ Gurbanov, Ilgar. *Revitalizing the Military Dimension of the Azerbaijan-Georgia-Turkey Tripartite Partnership*, 2017. <<https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13459-revitalizing-the-military-dimension-of->> [žiūrėta 2023-06-07]

⁸ Garibov, Azad. *Azerbaijan, Georgia, Turkey: Advancing the Military Dimension of the Trilateral Partnership*, 2018. <<https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2018-1-page-37.htm>> [žiūrėta 2023-06-08]

⁹ Celik, Sinem. *Effect of Turkish public diplomacy activities on relations between Turkey and Georgia*, 2016. Psl. 10

¹⁰ Badalyan, Gohar; Herzfeld, Thomas; Rajcaniova, Mirosława. *Transport infrastructure and economic growth: Panel data approach for Armenia, Georgia and Turkey*, 2014. Psl. 26

vis iššaukia daugelio kartvelų nepasitenkinimą, tačiau dabartinė valdžia yra perrenkama, nors valdančiosios partijos lyderio asmeniniai ryšiai su Maskva yra nuolatinio aptarimo objektas.

Taip pat, kaip jau buvo minėta, didžioji dalis kortų atsiskleidė prasidėjus karui tarp Rusijos ir Ukrainos 2022 m., kuomet Sakartvelas vietoje to, kad remtų Ukrainą (iš oficialios valdžios pusės), užsiėmė neutralią poziciją, kuomet netiekė ir netiekia ginklų Kyjivui, o labiau suteikinėja humanitarinę pagalbą. Tuo tarpu su Maskva, kai beveik visa Europa, Vakarai nutraukia bet kokius ekonominius ryšius, Sakartvelo valdžia juos tik stiprina, po daugelio metų šiomet nusileido keleivinis lėktuvas iš Rusijos ir kol kas, net ir esant dideliems protestams, Tbilisio valdžia yra gana glaudžiai susijusi su Maskva.

Tačiau, galima kelti klausimą, ar tie ryšiai tikrai yra tamprūs, kaip pvz. Sakartvelo ir Turkijos. Ir panašu, kad atsakymas kryptų labiau link neigiamos pusės. Ir tai lemia ne tik minėta santykių dinamika, kai Sakartvelo ir Rusijos santykiai nuolatos keičiasi, o tarp Sakartvelo ir Turkijos yra gana stabiliai geri, tačiau Ankara ir Tbilisis gali leisti vykdyti ne tik ekonominius projektus, energetinius projektus bei vykdyti kitokio pobūdžio abipusiškai naudingas idėjas, tačiau ir rengti bendras karines pratybas, kas Maskvos ir Tbilisio atveju yra vienareikšmiškai neįmanoma.

Kaip pastebi Kornely K. Kakachia, karas 2008 m. vis tik daug ką pakeitė ne tik tarp Rusijos ir Sakartvelo, bet ir visame regione. Dėl santykių tarp Sakartvelo ir Rusijos nutraukimo, Maskva prarado dalį savo įtakos visam regionui ir nepriklausomai nuo valdžios, nemažos dalies kartvelų piliečių pozicija rodo, kad kažkokius ryšius susigrąžinti yra praktiškai „misija neįmanoma“. Taip pat buvo pademonstruota, kad Kaukazo šalių stabilumas yra trapus ir regionas gali būti pavojingas, ką rodo ir konfliktas tarp Baku ir Jerevano, ir buvęs karas tarp Maskvos ir Tbilisio.¹¹

Ekonominėje plotmėje, apart atvykstančių rusų turistų, galima paminėti Dzuarikau–Cchinalio dujotiekį, tačiau jis Cchinalis yra miestas Pietų Osetijoje, taigi tai nėra sėkmingas ekonominių ryšių tarp dviejų šalių pavyzdys, nors Rusijos energetikos milžinė „Gazprom“ ir siekė daryti didesnę įtaką Sakartvele iki karo, tačiau ne itin sėkmingai.¹²

Vienas iš faktorių, kuris dar nėra plačiai aptarinėjamas, nes vėlgi, tai yra dinamiška problema su kuria gali susidurti Sakartvelas, tai didelis rusų skaičius atvykęs į Sakartvelą po karo prieš Ukrainą pradžios, siekiant pabėgti iš šalies. Susidariusi tautinė mažuma gali daryti įtaką ateities kartvelų sprendimams, tačiau kol kas tai nėra tapę reiškiniu bei rusų tautinė mažuma Sakartvele, bent jau kol kas, nėra svarbus „žaidėjas“.

---

¹¹ Kakachia, Kornely K. *Challenges to the South Caucasus regional security aftermath of Russian–Georgian conflict: Hegemonic stability or new partnership?*, 2009. Psl. 16

¹² Jervalidze, Liana. *Georgia: Russian foreign energy policy and implications for Georgia's energy security*, 2006. Psl. 43

Taigi, apibendrinant autorius kalbančius apie regiono problematiką, kaip ir buvo minėta, jie koncentruojasi į tai, kokias metodikas taiko Maskva ir Ankara, kaip vystėsi ekonominis bendradarbiavimas tarp visų šalių, tam tikrais atvejais įterpiant ir kitų Kaukazo regiono šalių vaidmenį. Tai yra svarbūs faktoriai atsižvelgiant į regiono kryptį, šalių politikos formavimą Kaukaze *per se*, tačiau tai iki galo neatskleidžia atsakymų į klausimus apie Sakartvelo pasirinkimus ir elgesį pastarąjį dešimtmetį. Tai labiau realizmo teorinės prieigos rezultatų atskleidimas, tačiau platesniam poveiklui gerokai svarbesnė šįsyk yra „hedging“ teorija.

REALIZMAS

Sakartvelo atvejui yra aktuali realizmo teorija, jau žvelgiant mažiau iš Sakartvelo perspektyvos, tačiau atsižvelgiant į Rusijos ir Turkijos interesus. Realizmas yra apie tai, kaip valstybės siekia tikslų iš savo interesų siekio, konfliktas yra užprogramuotas, o tą lemia tiek žmogaus prigimtis, tiek valstybės struktūra.

Realizmas yra tarptautinės politikos požiūris, pabrėžiantis jos konkurencingumą ir konfliktinę pusę. Paprastai jis kontrastuojamas su idealizmu ar liberalizmu, kuris linkęs akcentuoti bendradarbiavimą. Realistai laiko pagrindinius veikėjus tarptautinėje arenoje būti valstybėmis, kurios rūpinasi dėl savo saugumo, veikia siekdamos savo nacionalinių interesų ir kovoja už galią.¹³

Neigiama realistų valdžios ir savanaudiškumo akcentavimo pusė dažnai yra jų skepticizmas dėl etinių normų aktualumo į santykius tarp valstybių. Nacionalinė politika yra valdžios ir teisė, o tarptautinė politika, kartais tvirtinama, yra sfera be teisingumo, būdingas aktyvus ar galimas konfliktas tarp valstybių, pabrėžiama realizmo apibūdinime.¹⁴

Dažniausiai pagrindiniais realizmo ideologais įvardijami Hobsas, Ruso ir Moregnthau, tačiau Michael C. Williams knyga rodo, kad realizmas nėra tik apie karą ir pan. politikos padarinius, tačiau kaip minėti autoriai akcentavo, taip pat apie valdžios poreikį bei etiką.

Tačiau Tomas Hobsas apibūdina tarptautinę politiką kaip karo padėtį ir tai yra vienas pagrindinių visiems realistams priskiriamų teiginių. Tarptautinė politika, kaip teigia M. C. Williams, geriausiai apibūdinama kaip anarchinė hobsiška gamtos būseną, tad šie teiginiai yra aktualūs iki šiol, to ir realus pavyzdys yra karas Ukrainoje.¹⁵

Žanas Žakas Ruso nors taip pat yra realpolitik atstovas, kalbėjęs apie paklusimą valdžiai ir to svarbą kuriant valstybę, tačiau jo realizmo apibrėžimas nėra toks aiškiai apibrėžtas kaip kitų autorių,

---

¹³ Stanford Encyclopedia of Philosophy. *Political Realism in International Relations*, 2010. Psl. 8

¹⁴ Stanford Encyclopedia of Philosophy. *Political Realism in International Relations*, 2010. Psl. 11

¹⁵ Williams, Michael C. *The Realist Tradition and the Limits of International Relations*, 2005. Psl. 83

kalbėjusių apie realizmo teoriją.

Hansas Morgenthau yra žmogiškosios teorijos realistas. Jis teigia, kad kiekvienas žmogus turi tam tikro tipo asmenybę, kuri pasireiškia jiems patekus į valdžią, kadangi jie visomis išgalėmis vaikosi galią.¹⁶

Realizmo teoretikai tvirtina, neva ši teorija siekia pasaulį paaiškinti tokį, koks jis yra, o ne koks turėtų būti). Anot jų, realizmas nėra amoralus, tačiau moralė ir jos tobulinimas nėra realizmo tikslas. Realizmas turi aiškias politikos preferencijas. Jei jos yra nuoseklios, šios nuostatos turėtų atsirasti atsižvelgiant į jų pagrindinius įsitikinimus apie jėgas, apibrėžiančias pasaulio politikos pobūdį, ir veikėjų elgesį šioje srityje.¹⁷

Apibendrinant, realizmas daug kalba apie karą, konfliktą, jo paiešką ir galios svarbą tarptautiniuose santykiuose. Juo remiantis galima pagrįsti didžiųjų valstybių agresyvų elgesį siekiant dar didesnės galios, valstybės rūpinasi savo interesais ir saugumu, kovoja dėl to. Tai aiškina tokių valstybių kaip Rusija ir Turkija elgesį, tam tikrais aspektais ir Sakartvelo, tačiau ši teorija darbe bus antrinė ir ja bus remiamasi mažiau, negu „hedging“ teorija.

„HEDGING“ (APSIDRAUDIMO) TEORIJA

Sakartvelo padėtis yra neeilinė – nors regionuose yra būdingas dviejų didelių valstybių konfliktas dėl įtakos tam tikroje šalyje, tačiau tai nėra itin dažnas atvejis. Juolab Kaukazo regione, kur pasiskirstymas yra aiškus ir vienintelė šalis, nei kuri pati apsisprendusi, nei už kurią didžiųjų galių nuspręsta, kam ji turėtų priklausyti, yra Sakartvelas.

Šios šalies atveju galima kalbėti apie dvi teorines prieigas, kurios padėtų išnagrinėti pastarąjį dešimtmetį Sakartvele esančią geopolitinę situaciją, šios šalies, valdžios interesus bei didžiųjų galių, Rusijos ir Turkijos siekius, priemones, tikslams įgyvendinti. Tai yra realizmo teorinė prieiga prie problematikos bei temos iš įvairių aspektų ir „hedging“ (apsidraudimo) teorija.

Cheng-Chwee Kuik, Malaizijos instituto profesorius tvirtina, kad apsidraudimas yra viena iš dažniausiai naudojamų sąvokų kalbant apie tarptautinius santykius, tačiau ji nėra pakankamai iširta, išaiškinta bei perteikta teoriniuose veikaluose. Apsidraudimu autorius vadina elgesį, kai neapibrėžtumo ar tose situacijose, kai yra laviruojama tarp didžiųjų galių, maža valstybė užsiima „racionalios valstybės“ pozicija ir nestoja skersai kelio – palaiko vienodai teigiamus santykius su visomis didžiosiomis galiomis bei siekia savų interesų.¹⁸

---

¹⁶ Igno Algirdo Dobrovolsko konspektai.

¹⁷ Igno Algirdo Dobrovolsko konspektai.

¹⁸ Kuik, Cheng-Chwee. *Getting hedging right: a small-state perspective*, 2021. Psl. 5

Tai yra atsargi pozicija, maža valstybė vien dėl savo dydžio, geopolitinio svorio trūkumo bei kitų neturimų pranašumų yra priversta arba pasirinkti pusę, arba išgauti visokeriopą įmanoma naudą neprarasdama suvereniteto – kaip šiuo atveju yra ir Sakartvele, valstybė nori vykdyti savo politiką, nebūti satelitine valstybe, tačiau tuo pačiu išlaikyti ryšius su Maskva ir Ankara.

„Hedging“, apsidraudimo teorija nėra plačiai apkalbėta taikant būtent Kaukazo valstybių, Sakartvelo pavyzdį – daugiausiai literatūros šiai teorijai yra skirta kalbant apie Pietryčių Aziją ir konkrečiai valstybių pasirinkimą tarp Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kinijos. Vašingtonas ir Pekinas, anot C. C. Kuik, nemėgsta mažos valstybės apsidraudimo, nes taip didžiosios galės negali perimti absoliučius kontrolės šalyje, taip pat, kyla neapibrėžtumas, jog bendradarbiavimas nėra nuoširdus, t.y. tokia valstybe sunku pasitikėti kertinėse srityse, tokiose kaip gynyba.¹⁹

Didėjant neaiškumui, nedidelės valstybės Pietryčių Azijoje, kaip ir kituose žemynuose, apie ką yra mažiau kalbama, yra priverstos apsidrausti vienu ar kitu būdu, net kai apsidraudimo erdvė mažėja. Apsidraudimas sukelia problemų, tačiau veikdamos iš savo išgyvenimo instinktų, mažesnės valstybės pasirenka apsidraudimą tol, kol to reikalauja sąlygos.²⁰ Tiek Pietryčių Azijoje, tiek Sakartvele, tas laviravimas gali tęstis arba jau tęsiasi ne vieną dešimtmetį.

Pietryčių Azijoje JAV ir Kinijos konkurencija gali peraugti į tiesioginį karinį konfliktą, nėra užtikrintumo dėl ateities, jei Vašingtonas atsitrauktų arba sumažintų savo ilgalaikį įsipareigojimą Azijos mažosios – tai padidintų neaiškumą regione iškraipytą sistemą, liktų vienas dominuojantis hegemonas regione ir valstybės nebegalėtų naudotis apsidraudimo strategija, galimas potencialus karas su Kinija. Pekino veiksmai tiesiogiai kelia grėsmę daugumai veikėjų Pietryčių ir ne tik Pietryčių Azijoje, tad apsidraudimo taikymui būtinybė yra dvi vienodai stiprios galios.

Autorius pastebi, kad nedidelės galios, mažosios valstybės, tokios kaip minėtos Pietryčių Azijoje, jos elementariai neturi kito pasirinkimo, kaip tik vadovautis apsidraudimo teorija ir laviruoti tarp dviejų didžiųjų galių – tai yra realpolitik padarinys bei noras padėti pačioms sau, siekiant išlaikyti identitetą esant neapibrėžtumo sąlygoms.²¹

Azijoje regiono padėtis vis įtemptesnė, nėra garantijų, kad artimiausiu laikotarpiu negali kilti didelis karas, JAV patikimumas, kaip teigiama, nėra itin stabilus, nes kas ketverius metus besikeičianti valdžia ir kardinaliai skirtingas jos kursas gali atnešti tokių padarinių, kurie visiškai pakeistų regionuose vykdomą politiką ir JAV gali tapti save izoliavusi valstybe.

Taigi, Kinijos grėsmė, JAV nepatikimumas yra priežastys lemiančios, kodėl minėtame regione

---

¹⁹ Kuik, Cheng-Chwee. *Getting hedging right: a small-state perspective*, 2021. Psl. 9

²⁰ Kuik, Cheng-Chwee. *Getting hedging right: a small-state perspective*, 2021. Psl. 16

²¹ Kuik, Cheng-Chwee. *Getting hedging right: a small-state perspective*, 2021. Psl. 19

yra taip paplitęs mažųjų valstybių apsidraudimo teorijos praktikoje taikymas.²² Tas pats sakytina ir apie Sakartvelą, kur regione abiejų didžiųjų galių ambicijos ir realūs siekiai nėra iki galo aiškūs, kaip ir tai, kokiomis priemonėmis jie galėtų būti įgyvendinti, tad laviravimas yra reikalingas šioje situacijoje.

Van Jackson taip pat atkreipia dėmesį, kad apsidraudimo strategija yra paplitusi būtent Azijos šalyse ir tam pateikia paaiškinimą. Pasak jo, apsidraudimas, geriau nei balansavimas, leidžia įtvirtinti šalių identitetą bei esminiai trys dalykai, kodėl jos renkasi apsidraudimą, yra – galios perėjimas, nepasitikėjimas daugiapoliškumu ir sudėtingi „tinklai“.²³

Dėl galios perėjimo, ši teorija tvirtina, kad apsidraudimas yra vykdomas, nes šalyse yra netikrumas dėl galios perėjimo tarp JAV ir Kinijos, o daugiapoliškumas rodo netikrumą dėl vis daugiau valstybių ketinimų, tad tai koreliuoja su prieš tai įvardintomis priežastimis, kodėl „hedging“ teorija paremta politika dominuoja Azijos ir Ramiojo vandenyno šalyse pastarąjį dešimtmetį.²⁴

Apsidraudimas gali būti suprantamas kaip būdas susidoroti su netikrumu, tai strategija priešingų ar prieštaringų veiksmų vykdymas kaip priemonė sumažinti arba sumažinti neigiamą riziką, susijusią su vienu ar kitu didžiųjų galių veiksmu. Sudėtinga regiono tinklo struktūra spaudžia Azijos valstybes link apsidraudimo pozicijų priėmimo.²⁵

Van Jackson išskiria tris Azijai būdingus apsidraudimo teorijos aspektus ir tai yra jautrumas, sklandumas ir heterarchija (struktūra, kuriai būdinga skirtingų elementų tarpusavio priklausomybė vienas nuo kito ir tuo pat metu tam tikra jų autonomija, t.y. irgi tam tikras apsidraudimo pavyzdys).²⁶ Tai ne tik šių trijų savybių buvimas, bet sąveika tarp jų sukuria galingas paskatas apsidrausti sudėtingame tinkle apsidrausti.

Autorius tvirtina, kad Azijos regione „hedging“ pasireiškia per tam tikrų ekonominių rodiklių „apsidraudimą“, t.y. palaikomos ekonominius santykius su didžiosiomis šalimis, stiprinamus diplomatinis ryšius, didesnę ekonomikos dėmenį skiriant santykiams su Kinija, o saugumo – su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis. Taigi, tai yra tam tikras laviravimas siekiant apsisaugoti.²⁷

Sakartvele taip pat matytina, kad tai nėra tiesiog laviravimas – pastarąjį dešimtmetį valdančioji partija stengiasi valstybės kryptį pakreipti ta linkme, jog būtų išlošiama iš visų pusių. Rusija pradeda karą prieš Ukrainą – sankcijos neįvedamos, nes galima iš rusų turistų, pačios Rusijos turėti finansinių privalumų.

---

²² Kuik, Cheng-Chwee. *Getting hedging right: a small-state perspective*, 2021. Psl. 25

²³ Jackson, Van. *Power, trust, and network complexity: three logics of hedging in Asian security*, 2014. Psl. 333

²⁴ Jackson, Van. *Power, trust, and network complexity: three logics of hedging in Asian security*, 2014. Psl. 336

²⁵ Jackson, Van. *Power, trust, and network complexity: three logics of hedging in Asian security*, 2014. Psl. 337

²⁶ Jackson, Van. *Power, trust, and network complexity: three logics of hedging in Asian security*, 2014. Psl. 341

²⁷ Jackson, Van. *Power, trust, and network complexity: three logics of hedging in Asian security*, 2014. Psl. 342

Turkija yra vykdžiusi armėnų genocidą prieš daugiau nei 100 metų, kurį pripažįsta absoliuti dauguma Vakarų Europos šalių? Sakartvelui nėra tikslo pripažinti jo, nes eilė energetikos projektų yra susiję su Turkija ir ši didžioji galia yra pernelyg pavojinga, nors ir esanti NATO nare, bet turinti savų interesų bei galinti būti ganėtinai svarbia partnere gynybos srityje, tad apsidraudimas reikalingas ir šioje srityje.

Wang Yuzhu aiškina, kad politinės teorijos mokslininkai yra terminą apsidraudimas pasiskolinę iš finansinės srities, tai neva yra tam tikras strateginis pasirinkimas, kuris galėtų nulemti valstybės balansą – panašiai, kaip būna su biudžetu dėliojant prioritetus. Vis tik apsidraudimas iš tikrųjų yra strategija, kuri perkelia riziką kitai šaliai, tačiau anot mokslininko rizikos apskritai iš geopolitinio lauko ir šalies interesų nepašalina.²⁸

Tačiau pabrėžiama, kad tarptautinės sistemos veikėjai neturi tokio paties rizikos apetito kaip investuotojai ateities sandorių rinkoje, todėl, nors mažos šalys taiko apsidraudimo strategiją, rizika negali būti perkelta. Apsidraudimas, anot autoriaus, tiesiog padeda šalims išlaikyti jėgų pusiausvyrą regione, kad sumažintų riziką, tai tam tikras problemos atidėjimas.²⁹

Kaip jau ne kartą minėta, apsidraudimui būtinos sąlygos yra šios – tai taiko maža valstybė, šalia jos turi būti dvi didžiosios valstybės siekiančios galios, o mažoji šalis tuo tarpu bendradarbiauja su abejomis ir sudaro jėgų pusiausvyrą.

Remiantis Wang Yuzhu tekste pateiktu enciklopedijos Britannica apibrėžimu, tai apsidraudimas yra būdas sumažinti nuostolių, kuriuos sukelia kainų svyravimai, riziką. Jį sudaro vienodo kiekio tų pačių arba labai panašių prekių pirkimas arba pardavimas maždaug vienu metu dviejose skirtingose rinkose, tikintis, kad būsimus kainos pokyčius vienoje rinkoje kompensuos priešingi pokyčiai kitoje rinkoje.³⁰

Taigi, tai pritaikytina ir šalims, jos, kaip ir finansiniais reikalais užsiimantis fiziniai ar juridiniai asmenys, ar net ir tos pačios valstybės, vienu metu bendradarbiauja su dvejomis šalimis vien iš tos paskatos, kad būtų užtikrinta abipusė nauda, tiksliau nauda abejoms didžiosioms galioms, būtų palaikomas kiek įmanoma didesnis balansas ir būtų apsidrausta nuo nenumatytų ar jau įvykusių pasekmių, kurių nenorima dar kartą išvysti (kaip pvz. Rusijos karas prieš Sakartvelą 2008 m.).

Apsidraudimu nesiekama kontroliuoti ar pakeisti rizikos šaltinio, bet labiau yra siekiama sukurti pusiausvyrą, kuri atkreiptų dėmesį ir šalies viduje prieš atliekant įvairaus pobūdžio maneversus bei suprantant, kad rizika visada išliks ir jos neįmanoma pašalinti, tad reikia susigyventi su esamu

---

²⁸ Yuzhu, Wang. *Hedging Strategy: Concept, Behavior, and Implications for China-ASEAN Relations*, 2022. Psl. 2

²⁹ Yuzhu, Wang. *Hedging Strategy: Concept, Behavior, and Implications for China-ASEAN Relations*, 2022. Psl. 5

³⁰ Yuzhu, Wang. *Hedging Strategy: Concept, Behavior, and Implications for China-ASEAN Relations*, 2022. Psl. 6

status quo ir iš to pasiimti kiek įmanoma daugiau garantijų, apsidraudimo aspektų.³¹

Šioje vietoje vėl yra grįžtama prie jau ne kartą minėto Azijos, konkrečiai Rytų Azijos valstybių pavyzdžio ir dar vienas autorius tvirtina, kad reaguojant į Kinijos kilimą, šios šalys neužsiima balansu ar kitomis priemonėmis, jos tiesiog apsidraudžia ir nepasirenka pusės tarp Pekino ir Vašingtono. Rizika visada yra, bet ją galima atitolinti, bent jau.³²

Mažosios valstybės, kaip ir analizuojamas Sakartvelas, mato ne tik tai, kad dvi galios gali siekti perimti jų tiek naudinguosius išteklius, tiek turėti kiek įmanoma platesnę prieigą prie mažųjų šalių įvairių sektorių, politinės sistemos, tačiau jos gali ir tiesiog siekdamos galios įsivelti į tarpusavio konfliktą, kas nėra neįmanoma ir Kaukazo regiono atveju, Maskva ir Ankara dažnai „balansuoja ant pavojingos ribos“.

Tad apsidraudimas gali padėti ir atsiribojant nuo kažkurios pusės potencialiame dideliame konflikte, kuris gali kilti tarp dviejų itin stiprių galių ir turėti rimtas ne tik ekonomines ar politines pasekmes, bet ir kainuoti didelį skaičių žmonių gyvybių, kas mažosioms valstybėms yra itin skaudus klausimas ir norima nuo tokio scenarijaus atitolti kuo toliau.

Apsidraudimas taip pat yra kaip rizikos vengimo strategija mažoms valstybėms, atsižvelgiant į didžiųjų valstybių augimą. Rizika, susijusi su didžiųjų galių augimu, yra neapibrėžta mažoms valstybėms, o mažos valstybės yra potencialios apsidraudimo priemonės. Kaip mini autorius, galios ekspansijos pobūdis kartu su kylančios galios nepasitenkinimu status quo pernelyg dažnai sukelia didelių galių konfliktus dėl esamos tvarkos.³³

Galiausiai Alexander Korolev akcentuoja, kad tarptautiniuose santykiuose buvo bandymų įvesti apsidraudimo sąvoką kaip balansavimo alternatyvą, tačiau, kad apsidraudimas, kad būtų naudingas analizuojant didžiosios galios politiką, jis neturėtų būti suprantamas kaip alternatyva balansavimui, o kaip kitokios tvarkos reiškinys.³⁴

Autorius pažymi, kad apsidraudimas žymi tarpvalstybinius politinius reikalus, besiskleidžiančius vienetų ir regionų lygmenimis ir kaip pavyzdį šį kartą pateikia Kinijos ir Rusijos santykių analizę, kuri galbūt yra kiek pritempta, atsižvelgiant į Maskvos priklausomybę nuo Pekino, tačiau taip pat galima kaip mokslinio tyrimo objektas.³⁵

Anot A. Korolev, abi didžiosios galios yra strategiškai ten pat, kad priešintis vienpoliumui ir kitoms pasaulinėms politinėms problemoms, tačiau jų strategijos dažnai skiriasi grynai dvišalių

---

³¹ Yuzhu, Wang. *Hedging Strategy: Concept, Behavior, and Implications for China-ASEAN Relations*, 2022. Psl. 17

³² Yuzhu, Wang. *Hedging Strategy: Concept, Behavior, and Implications for China-ASEAN Relations*, 2022. Psl. 19

³³ Yuzhu, Wang. *Hedging Strategy: Concept, Behavior, and Implications for China-ASEAN Relations*, 2022. Psl. 22

³⁴ Korolev, Alexander. *Systemic Balancing and Regional Hedging: China–Russia Relations*, 2016. Psl. 376

³⁵ Korolev, Alexander. *Systemic Balancing and Regional Hedging: China–Russia Relations*, 2016. Psl. 380

santykių ar politikos ypatumų geografinėje aplinkoje atžvilgiu.³⁶ Taigi Rusija ir Kinija taip pat atskirose šalyse turi įnorių būti pagrindinėmis galiomis, kai šalys priverstos taikyti apsidraudimo strategiją, galimai šiuo atveju tam tikrą Kazachstano, kitų Vidurio Azijos valstybių pavyzdys.

Taigi, apibendrinant tai, kas yra „hedging“ ir kaip mažos valstybės taiko apsidraudimo politiką. Mažosios valstybės neturi pasirinkimo, kaip tik vadovautis apsidraudimo teorija ir laviruoti tarp dviejų didžiųjų galių, taip siekiant padėti pačioms sau ir norint išlaikyti identitetą esant neapibrėžtumo sąlygoms. „Hedging“ taikymas valstybėse pasireiškia – laviravimu tarp didžiųjų galių, maža valstybė užsiima „racionalios valstybės“ pozicija ir nestoja skersai kelio – palaiko vienodai teigiamus santykius su visomis didžiosiomis galiomis bei siekia savų interesų. Apsidraudimu nesiekama kontroliuoti ar pakeisti rizikos šaltinio, bet labiau yra siekiama sukurti pusiausvyrą, kuri atkreiptų dėmesį ir leistų suprasti, kad rizika visada išliks ir jos neįmanoma pašalinti, tad reikia iš to pasiimti kiek įmanoma daugiau garantijų. Iš Sakartvelo politikų pasisakymų atliekant diskurso analizę bus išsiaiškinta, kiek jie savo naratyve stengiasi apsidrausti komunikuodami su Rusija ir Turkija bei apie jas pasauliui ir, ar Tbilisis užsiima laviravimu tarp dviejų galių.

METODOLOGIJA

Siekama atsakyti į pagrindinį tyrimo klausimą, kaip Sakartvelui sekasi laviruoti tarp dviejų regiono galių, Rusijos ir Turkijos. Tam bus pasitelkta „hedging“ (apsidraudimo) teorijos pagrindai, kurioje yra nagrinėjami būtent tokie regioniniai atvejai, kuomet maža valstybė yra įsprausta tarp dviejų galingesnių šalių bei renkasi laviruoti bei balansuoti tarp abiejų valstybių.

Taip pat bus vykdomas empirinis tyrimas, siekiant išsiaiškinti kokie pasisakymai, komunikacija ir bendradarbiavimas buvo vykdomas iš dviejų Sakartvelo prezidentų, Giorgi Marvelašvili (2013–2018 m.) bei Salome Zurabišvili (nuo 2018 m. iki dabar) ir trijų buvusių Sakartvelo premjerų bei partijos „Sakartvelo svajonė“ pirmininkų Bidzina Ivanišvilio (2012–2013 m.), Iraklio Garibašvilio (2013–2015 ir 2021–2024 m.) ir Giorgi Kvirikašvilio (2015–2018 m.). Buvo rastas 161 minėtų politikų pasisakymas, pareiškimas ar duotas interviu minėtais laikotarpiais susijęs su Turkijos bei Rusijos temomis, iš kurių beveik 100 priklauso prezidentams. Taip pat, absoliuti dauguma pasisakymų buvo apie Rusiją, didesnę dėmesį Turkijai skyrė tik premjerai I. Garibašvilis ir G. Kvirikašvilis.

Taip pat, prie pareiškimų pridėta kontekstinė informacija, ekonominiai duomenys. Juos gavus išskirti esminiai Sakartvelo politikų formuoti tarpvalstybinių santykių bruožai bei padaryta analizė,

---

³⁶ Korolev, Alexander. *Systemic Balancing and Regional Hedging: China–Russia Relations*, 2016. Psl. 385

ieškant atitikimo su „hedging“ bei realizmo teorijomis, taip pat ieškant tarpusavio sąsajų bei skirtumo tarp Prezidentūros ir Vyriausybės vadovų pozicijos.

Kaip tyrimo šaltinis buvo pasirinkti vieši pasisakymai minėtais laikotarpiais apie Turkiją ir Rusiją iš taip pat jau ne kartą paminėtų penkių Sakartvelo politikų bei įtraukta kontekstinė informacija, finansiniai rodikliai. Jie buvo rasti oficialiose socialinio tinklo „twitter“ (dabar – „X“) politikų paskyrose, Vyriausybės, Prezidentūros oficialiose svetainėse bei atskiruose pasisakymuose žiniasklaidoje. Buvo remtasi taip pat Sakartvelo Konstitucijos nuostatomis, portalų nagrinėjančių ekonominius duomenis informacija.

PREZIDENTŲ POZICIJOS DĖL TURKIJOS IR RUSIJOS

Sakartvelas yra nedidelė Kaukazo valstybė, kurios plotas yra šiek tiek didesnis negu Lietuvos (atsižvelgiant į tai, kad 20 proc. šalies teritorijos kontroliuoja rusų remiami separatistai, tai dar ir mažesnis), šalyje gyvena apie 4 mln. gyventojų ir atsižvelgiant į realijas, geografinę šalies padėtį bei visokeriopą Sakartvelo dydį, tiek teritorinį, tiek politinį sėdint prie geopolitinių žaidimų užsiimančių šalių stalo, tai nėra šalis griežianti pagrindiniu smuiku.

Atsižvelgus į žemėlapi galima matyti akivaizdžius dalykus – taip, Sakartvelas turi prieigą prie jūros, kas suteikia didesnes prekybines galimybes, jūrinių klotus, galimybę prieiti prie įvairesnių išteklių. Taip pat, šalis yra patraukli turistams – dauguma vietovių yra kalnuotos, gražūs kraštovaizdžiai, kaip šaliai, kuri yra visiškai rytiniame Europos žemyno pakraštyje ir neretai tampančiai diskusijų objektu, ar ji Azijos, ar Europos valstybė, ji pasižymi kokybiškais paslaugomis bei prieinamumu įvairiems turistams.

Tačiau visa tai atsimuša į jau minėtą faktą – valstybė yra maža ir jai tenka taikytis prie didesnių kaimynų bei pasirinkti pusę, kurioje jai palankiau būti. Netgi šios šalies istorija rodo, kad dažniau tenka rinktis ne jai, o būna pasirenkama kitų šalių už ją, nes ji neturi galių svertų, tuo pačiu atsižvelgiant ir į potencialią jos karinę galią. Prie Kaukazo regiono yra dvi šalys, viena iš pietų, kita iš šiaurės, kurias būtų galima priskirti didžiosioms galioms bei tvirtinti, kad tarp jų vyksta kova kas galėtų kontroliuoti regioną ar bent atskiras jo šalis – t.y. Rusija ir Turkija.

Kontrolės mechanizmas pasireiškia nebūtinai per teritorijų užgrobimą – XXI a. tai nėra pagrindinis galios svirtas, nors Rusija ligi šiol turi kitokių minčių. Labai didelį, jeigu ne esminį vaidmenį vaidina ir tai, kaip šalys yra energetiškai, ekonomiškai, galiausiai ir politiškai tarpiai susijusios tarpusavyje, kiek buvo investuota žmoniškųjų bei finansinių resursų tam, kad užmegzti glaudesnius santykius bei įtvirtinti savo valdymą atskirose šalyse.

Rusijos ir Turkijos veikimo metodika gali pasirodyti panaši, bet nėra analogiška – kaip jau buvo minėta, Maskva vis dar nemažą dalį savo santykių, siekdama pademonstruoti galios poziciją, grindžia karine galia – kaimynų gąsdinimas, teritorijų okupacija ir pan. yra vieni iš svarbiausių jos veikimo metodų. Tuo tarpu Turkija, nors taip pat nestokoja karinės jėgos ir yra linkusi įtraukti savo karius į įvairius konfliktus, tačiau konkrečiai Sakartvelo atveju daug daugiau investuoja į ekonominį, finansinį glaudumą bei energetinius projektus, kurie „surištų“ abi šalis.

Sakartvelo situacija, lyginant su jo kaimyninėmis šalimis, yra išskirtinė – Azerbaidžanas akivaizdžiai yra pasirinkęs savo didžiąją šalį-partnerę, ir tai yra Turkija. Kultūriniai, istoriniai, religiniai ryšiai bei eilė kitų priežasčių lemia tai, kad Ankara bus daug svarbesnė Azerbaidžanui negu Maskva, ir galios pokyčiui šioje šalyje nėra jokių galimybių. Juolab, Baku yra svarbus žaidėjas pats iš savęs, nes disponuoja nemaža išteklių dalimi.

Armėnija, tuo tarpu, esanti dar mažesnė už Sakartvelą šalis, taip pat turi akivaizdžią partnerę, šįsyk Rusiją. Šiuo atveju, istorinės priežastys čia yra tik viena iš dedamųjų, kita, pagrindinė priežastis kodėl Jerevanas ir Maskva artimai sutaria, tai rusų karių buvimas šalyje ir pagalba konflikte dėl Kalnų Karabacho. Jerevanas taip pat turi nuoskaudų Turkijai dėl istorinės praeities, kuomet XX a. pradžioje turkai vykdė armėnų genocidą, Azerbaidžanas tuo tarpu gali atsiminti, kaip sovietų kariai vykdė žudynės Baku, prieš subyrant Sovietų Sąjungai, tad pasirinkimai yra akivaizdūs ir atsižvelgiant būtent į minėtas dvi didžiąsias šalis – panašu, kad negrįžtami.

Tuo tarpu Sakartvelas savo aiškios krypties neturi. Viena vertus, istorinėje praeityje ilgus metus buvo Osmanų imperijos dalimi, tačiau vėliau tapo Rusijos imperijos, Sovietų Sąjungos dalimi ir pernelyg didelių nuoskaudų nei vienai, nei kitai šaliai dėl tolimos praeities turėti negali. Nuoskaudos gali iškilti dėl 2008 m. – tuomet kilo 6 dienų karas tarp Sakartvelo ir Rusijos, Maskva galutinai įtvirtino savo pajėgas Tbilisio kontroliuotose teritorijose, Abchazijoje ir Pietų Osetijoje, nebuvo išvengta karinių praradimų, žmonių gyvybių, o Ankarai tokių nuoskaudų nėra. Tačiau valdžia laikui bėgant Sakartvele pasikeitė, ryšiai su Maskva vėl tapo glaudesni, ką ypatingai atskleidė laikotarpis vykstant Rusijos karinei intervencijai Ukrainoje.

Taigi, ganėtinai aišku kaip Rusija ar Turkija siekia savo įtakos Tbilisyje. Tam pasitelkti reikalingas ne tik minėtas istorinis kontekstas, kuris čia didesnio vaidmens nevaidins, tačiau ekonominiai rodikliai, įvairūs projektai, bendradarbiavimas įvairiose sferose bei sprendimų priėmimas iš visų trijų – Sakartvelo, Maskvos ir Ankaros – pusių. Bet apie tai plačiau aprašė jau cituoti ir įvardinti autoriai, tuo metu šiame darbe remiantis taip pat jau aprašyta „hedging“ (apsidraudimo) teorija svarbu išsiaiškinti, koks yra paties Sakartvelo veikimo modelis tarp šių dviejų šalių ir, ar jis laviruoja, ar apsidraudinėja nuo didžiųjų galių.

Darbe bus pasiremta apsidraudimo ir realizmo teoretikų teiginiais. Turės būti atsižvelgiama ir į tai, kokie yra tarpusavio Maskvos ir Ankaros santykiai, kaip jie kito laiko perspektyvoje ir kaip šioms

dvejoms šalims sekasi kovoti dėl interesų lauko Sakartvele. Dėmesio reikalaus ir tai, kaip visoje šioje kovoje dėl įtakos sąveikauja ar aktyviai veikia Sakartvelo valdžia. Problematika yra šių laikų, o realizmas ar kitos „senosios“ tarptautinių santykių teorijos nebūtinai gali aprėpti visas prieigas prie situacijos išaiškinimo, tad pasinaudota bus, kaip jau buvo minėta, apsidraudimo teorija iš Sakartvelo pusės.

Šiame darbe bus nagrinėjamas 2012–2024 m. periodas, t.y. po to, kai M. Saakašvilis nebebuvo šalies prezidentu ir parlamente nuolat pradėjo dominuoti „Sakartvelo svajonės“ partija, atnešusi naują kryptį, kuri gali priminti laviravimą tarp dviejų didžiųjų galių. Nors pagal Sakartvelo konstituciją, šalies prezidento galios yra gana ribotos ir toks institutas apskritai bus panaikintas, didžiąją galią turi Vyriausybė, tačiau pastarąjį dešimtmetį tai vis tiek buvo matomi, įtaką darantys šalies atstovai, todėl nuspręsta išnagrinėti Giorgi Margvelašvili 2013–2018 m. bei Salome Zurabišvili nuo 2018 m. iki dabar buvusias kadencijas bei jų išreikštas pozicijas plačiąja prasme Rusijos ir Turkijos klausimais.³⁷

G. MARGVELAŠVILI (2013–2018 M. LAIKOTARPIS)

Giorgi Margvelašvili buvo pirmasis prezidentas po Michailo Saakašvilio kadencijos, priklausęs „Sakartvelo svajonės“ partijai, apie kurią dar ne kartą bus užsiminta darbe. Sakartvelo prezidento kadencija trunka penkerius metus, jis pradėjo dirbti 2013 metais, o baigė savo kadenciją 2018 m. Šio laikotarpio metu įvyko daug įvykių, į kuriuos prezidentas, net ir neturėdamas itin didelės galios Sakartvele, tačiau kaip vienas pagrindinių asmenų reprezentuojančių šalių turėjo reaguoti, tiek kalbant apie įvykius susijusius su Rusija, kaip pvz. Krymo aneksija, tiek susijusius su Turkija, kai buvo bandoma daryti perversmą šalyje.

Pirmuoju savo vizitu 2013 m. pabaigoje G. Margvelašvilis pasirinko Armėniją.³⁸ Tai buvo ganėtinai simboliškas, skambantis ir kiek rizikingai veiksmas, atsižvelgiant į daugiau negu šimtą metų trunkanti Armėnijos ir Turkijos konfliktą bei galimybę susipykti su viena iš regiono galių. Tačiau, kaip parodė tolimesni jo veiksmai kadencijos metu, laviravimas ar „hedging“ teorijai būdingas apsidraudimas bent jau Turkijos klausimu iš jo pusės buvo išlaikytas.

Jau 2014 m. vienas iš esminių įvykių, ypatingai regione, buvo Rusijos įvykdyta Krymo aneksija. G. Margvelašvilis šioje vietoje pasirinko kritišką poziciją Rusijos atžvilgiu ir ragino tarptautinę bendruomenę panaudoti visas esamas priemones bei apsaugoti Ukrainos suverenitetą ir

---

³⁷ Government of Georgia. *Constitution of Georgia*, 2018. <<https://matsne.gov.ge/en/document/view/30346>> [žiūrėta 2024-03-20]

³⁸ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2013. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/438950448230592513>> [žiūrėta 2024-03-21]

teritorinį vientisumą.³⁹ Taip pat, vienas pirmųjų dalykų šios krizės kontekste, kurį nusprendė padaryti tuometinis Sakartvelo prezidentas, tai buvo telefono skambutis su tuometiniu Turkijos vadovu, prezidentu Abdullah Gulu bei juodu aptarė būdus, kaip taikiai numalšinti krizę Ukrainoje.⁴⁰ Toliau komunikuodamas Krymo aneksijos kontekste, jis ragino „suformuoti stiprų ir nedviprasmišką atsaką, kad Rusija niekada negalėtų įgyvendinti tokių scenarijų kaip Sakartvele 2008 m. ir Ukrainoje 2014 m.⁴¹ bei nepripažinti vadinamojo Krymo referendumo kartu su likusia tarptautine bendruomene⁴².

Šiuo atveju, kadencijos pradžioje Sakartvelo prezidentas neveikė pagal „hedging“ teorijos apibūdinamą modelį, kuomet valstybė apsidrausdama laviruoja tarp dviejų regiono galių, kaip Rusijos ir Turkijos. Buvo pasirinkta griežta kritika Rusijai ir gerų santykių puoselėjimas su Turkija, nepaisant buvusio pirmo vizito į priešišką jai valstybę Armėniją. Tačiau tai koreliuoja su realizmo teoretikų išreikštomis mintimis, kad karas, tarpvalstybinis konfliktas formuoja valstybes ir jų politinę darbotvarę, jog tai yra nuolatinė būseną. Sakartvelo prezidento pasirinkimą suformavo 2008 m. buvęs karas ir tolimesnė komunikaciją Rusijos atžvilgiu, jai veliantis į kitus konfliktus, tą tik patvirtina.

Toliau kurį laiką G. Margvelašvilis aktyviai buvusiais klausimais nekomunikavo, tačiau 2014 m. gegužės mėnesį jau sveikino į Tbilisį atvykusį Turkijos prezidentą,⁴³ džiaugėsi produktyviu susitikimu su Turkijos ir Azerbaidžano šalių vadovais⁴⁴ bei išlaikė gerą ryšį, taip dar labiau atitolindamas galimas spekuliacijas apie vizitą Armėnijoje. Taip pat nekeitė savo kurso dėl požiūrio į padėtį Ukrainoje bei vadino tai 2008 m. rugpjūčio karo politikos kartojimu iš Rusijos pusės.⁴⁵ Negana to, Sakartvelo vadovas ne tik toliau savo komunikacijoje šlovino Euromaidano dalyvius ir vadino juos didvyriais, tačiau pats atvyko į Kyjivą ir pagerbė žuvusius žmones 2013–2014 m. vykusiame Ukrainos gyventojų sukilime prieš valdžią, pažymėdamas, kad tarp žuvusiųjų buvo ir kartvelų tautybės žmonių⁴⁶.

Verta pažymėti, kad praėjus vos mėnesiui po Turkijos ir Azerbaidžano šalių vadovų vizitų

---

³⁹ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/439842221727440896>> [žiūrėta 2024-03-21]

⁴⁰ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/440586652462120960>> [žiūrėta 2024-03-21]

⁴¹ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/443654825507844096>> [žiūrėta 2024-03-21]

⁴² Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/445602898626752513>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁴³ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/463372256161185792>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁴⁴ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/463670015619641344>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁴⁵ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/466553461186646016>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁴⁶ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/475542722720198656>> [žiūrėta 2024-03-22]

Tbilisyje, į Sakartvelą taip pat atvyko ir minėtos Armėnijos prezidentas, ir Sakartvelo vadovas pabrėžė, kad santykiai toliau vystosi teigiama dinamika⁴⁷. Taigi G. Margvelašvilis tęsė politiką „sutarkime ir laviruokime tarp visų šalių, išskyrus Rusiją“. Ir tą darė ganėtinai sėkmingai.

Taip pat jis tęsė antirusišką komunikacijos kampaniją, raginęs kovoti kartvelus už savo šalies suverenitetą ir taiką, prisiminęs dar kartą 2008 m. rugpjūčio karą⁴⁸, išreikšdamas Sakartvelo paramą Ukrainai pokalbio telefonu su neseniai išrinktu prezidentu Petro Porošenko metu⁴⁹ bei išreikšdamas palaikymą Ukrainos suverenitetui, teritoriniam vientisumui ir ragindamas tarptautinės bendruomenės bendromis pastangomis išvengti naujo karo Europoje⁵⁰, ko, kaip parodė ateitis, padaryti nepavyko. Galiausiai Sakartvelo vadovas apeliavo į tai, kad nei vieno Rusijos piliečio gyvenimas dėl Sakartvelo bei Ukrainos teritorijų okupacijos nepasidarė geresnis⁵¹ bei toliau vystė gerus santykius jau su nauju Turkijos vadovu Receptu Tayyipu Erdoganu, kur taip pat buvo paliestos Ukrainos problemos bei Turkijai aktualesnė ISIS teroristų tema bei sprendimas toliau bendradarbiauti šiais klausimais.⁵²

2014 m. Sakartvelo vadovas davė išsamų interviu apie savo požiūrį į Rusiją, kuriame, žinoma, vėl atkreipė dėmesį į Rusijos okupacinę, imperialistinę politiką, tačiau taip pat apeliavo į tai, kad okupuotos teritorijos Maskvai neduoda jokios naudos bei nevykdant grobuoniškos politikos, Rusija būtų galėjusi bendradarbiauti tiek su Ukraina ar Sakartvelu, tiek su Baltijos bei kitomis regiono šalimis.

„Deja, Rusija mano, kad turi perdėtas teises, dėl kurių buvo okupuotas Cchinvalis, okupuota Abchazija, aneksuotas Krymas, Rytų Ukraina ir problemos, su kuriomis šiandien susiduria Moldova. Tai teritorijos, kuriose Rusija negali kontroliuoti narkotikų prekybos ir kitų procesų. Tokios nekontroliuojamos teritorijos prie jos sienų nieko gero Rusijai neduoda. Vietoj šių nekontroliuojamų teritorijų Rusija galėjo turėti stabilią, demokratinę ir vieningą Sakartvelą, kuri palaikytų savo sienas iš pietų“, – kalbėjo Sakartvelo prezidentas.⁵³

„Rusija galėjo turėti demokratinę ir ekonomiškai stiprią Ukrainą, kuri apsaugotų savo vakarines

---

⁴⁷ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/479547924603338752>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁴⁸ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/498445759247687680>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁴⁹ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/499274486496395264>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁵⁰ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/504985311160459264>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁵¹ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/507179418834305024>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁵² Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/516522124823912451>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁵³ Forbes. *Georgian President Margvelashvili Condemns Russian Aggression, Says Georgia Looks To The West*, 2014. <<https://www.forbes.com/sites/katyasoldak/2014/10/08/georgian-president-margvelashvili-condemns-russian-aggression-says-georgia-looks-to-the-west/?sh=1360c4746922>> [žiūrėta 2024-03-22]

sienas. Rusija galėjo turėti sėkmingus prekybinius santykius su Ukraina, Sakartvelu ir Moldova, kaip ir su Baltijos šalimis. Rusijai tai tikrai būtų naudinga. Mes tiesiog prašome pripažinti mūsų teritorinį vientisumą ir suverenitetą“, – pažymėjo jis.⁵⁴

Taip pat 2014 m. pabaigoje jis akcentavo, kad potenciali Abchazijos aneksijos grėsmė neturi skaldyti kartvelų tautos, o kaip tik ją vienyti bei taikyti tai kaip vienintelę strategiją atsakant į Rusijos veiksmus.⁵⁵ G. Margvelašvilis taip pat telkė didesnę regioninę paramą bei Latvijos prezidento Sakartvele metu taip pat ragino vienyti prieš Rusijos veiksmus.⁵⁶

Taigi 2013–2014 m. G. Margvelašvilis aktyviai oponavo Rusijos veiksmams, kritikavo ją, stengėsi vienyti tiek žmones valstybės viduje, tiek pritraukti tarptautinę paramą kovoje su Rusija. Tuo metu Kaukazo valstybių regione buvo pastangos palaikyti gerus santykius su visomis valstybėmis bei bendradarbiauti su regiono galia – Turkija.

2015 m. šalies vadovas pradėjo vizitu į Kyjivą kartu su Sakartvelo delegacija, norėdamas išreikšti palaikymą Ukrainai tebekovojusiai rytinėje šalies dalyje⁵⁷. Taip pat, panašiu laikotarpiu netoli Kremliaus buvo nužudytas Rusijos opozicionierius Borisas Nemcovas, į ką taip pat sureagavo G. Margvelašvilis, kuris tikino esąs sukrėstas bei vadinęs B. Nemcovą „politiku, nenuilstamai kovojusiu už demokratijos ir laisvės idealus“.⁵⁸ Taip pat tęsėsi ir tolimesni susitikimai su Turkijos bei Azerbaidžano šalių vadovais, akcentuojant, kad šios šalys yra „puikios Sakartvelo draugės“⁵⁹ bei tęsiama kritika Rusijai, kuomet teigiama, jog Maskva kelia grėsmę Sakartvelo saugumui, o Ukraina išgyvena panašią patirtį, kaip Sakartvelas 2008 m.⁶⁰

Jis ir susitikimų metu su NATO ir Europos Sąjungos aukščiausiais pareigūnais ne tik kritikavo Rusiją, bet ir kėlė retorinio pobūdžio klausimus, kodėl Maskva turėdama tokio dydžio teritoriją pykštasi su savo kaimynais dėl „kelių kvadratinų metrų“.

„Šalis, kuri atstumia savo kaimynus, kelia grėsmę savo kaimynams... Ko šalis nori pasiekti? – klausė G. Margvelašvilis, kuris buvo išrinktas 2013 metų spalį, per pirmąjį vizitą Briuselyje susitikti

---

⁵⁴ Forbes. *Georgian President Margvelashvili Condemns Russian Aggression, Says Georgia Looks To The West*, 2014. <<https://www.forbes.com/sites/katyasoldak/2014/10/08/georgian-president-margvelashvili-condemns-russian-aggression-says-georgia-looks-to-the-west/?sh=1360c4746922>> [žiūrėta 2024-03-22]

⁵⁵ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/533335331420901376>> [žiūrėta 2024-03-23]

⁵⁶ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/537582013826342912>> [žiūrėta 2024-03-23]

⁵⁷ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/569424909690015744>> [žiūrėta 2024-03-23]

⁵⁸ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/571619304489140224>> [žiūrėta 2024-03-23]

⁵⁹ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/577842523202187264>> [žiūrėta 2024-03-23]

⁶⁰ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/597803128612749312>> [žiūrėta 2024-03-23]

su aukščiausiais NATO ir ES pareigūnais. „Neturiu gero atsakymo. Didžiausią pasaulyje teritoriją turinti šalis ieško dar kelių kvadratinių metrų“, – sakė jis apie Rusiją, pernai aneksavusią Krymą nuo Ukrainos ir kurią Vakarai kaltina kurstymu. separatistų maištas tos šalies rytuose, per kurią žuvo 6100 žmonių“.⁶¹

Galop 2015 m. jis ir susitikime su Izraelio premjeru Benjaminu Netanyahu aptarinėjo Sakartvelo ir Rusijos santykius bei klausimą dėl okupuotų Sakartvelo Pietų Osetijos ir Abchazijos teritorijų.⁶²

Taigi 2015 m. Sakartvelo vadovas ženkliai mažiau komunikavo apie Rusiją, Turkiją, tačiau tą galima paaiškinti nusistovėjusiu status quo – buvo pasirašyti Minsko susitarimai, kas sustabdė karinius veiksmus Rytų Ukrainoje, Turkijoje taip pat politinė padėtis nusistovėjo. Tačiau savo retorikos jis nekeitė ir tais metais. 2016 m. taip pat iš esmės šiais klausimais G. Margvelašvilis savo pozicijos nereikšdavo, tačiau, kartu su tuometiniu šalies premjeru G. Kvirikašviliu bei parlamento pirmininku išreiškė palaikymą visų Sakartvelo partijų deklaracijai dėl euroatlantinės integracijos, kas ganėtinai nurodė dar labiau nuo Rusijos tolstančią geopolitinę kryptį.⁶³

2017 m. šalies prezidentas akcentavo, kad Sakartvelo penktadalis teritorijos vis dar yra okupuota, taip pat apie tai šnekėjo ir su užsienio partneriais, dėkojo Jungtinėms Amerikos Valstijoms dėl paramos Sakartvelo tautai ir valstybei bei pozicijos Sakartvelo ir Rusijos santykių kontekste⁶⁴. Taip pat reiškė padėką Estijos tuometinei prezidentei Kersti Kaljulaid dėl apsilankymo prie okupacinės linijos Sakartvele⁶⁵ bei žadėjo šalies gyventojams, kad „spygliuotos vielos bus taikiai panaikintos ir Sakartvelas vėl susijungs“.⁶⁶

Paskutiniai jo kadencijos, 2018 m. buvo kiek aktyvesni, negu kadencijos vidurys ir jis pabrėžė, kaip Sakartvelo visuomenė kartu su aktyviomis žiniasklaidos pastangomis iki šiol sugebėjo laimėti karą prieš rusišką propagandą⁶⁷, sovietinės okupacijos dienos proga Gori mieste atidarė Okupacijos muziejų, skirtą didinti informuotumą apie Rusijos okupaciją ir aneksiją bei pažadėjo, jog skirtinguose

---

⁶¹ Reuters. *"What does Moscow want?" asks Georgian president*, 2015.

<<https://www.reuters.com/article/2015/05/12/us-georgia-eu-russia-interview-idUSKBN0NX1KE20150512/>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁶² Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/656792165633425408>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁶³ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/751376193245634561>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁶⁴ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/890570343211053056>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁶⁵ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/926050168985866240>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁶⁶ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/947447146386743296>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁶⁷ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/960895229401366534>> [žiūrėta 2024-03-24]

Sakartvelo regionuose bus atidaryti nauji muziejai⁶⁸.

Taip pat vėl prisiminė ir Ukrainą bei akcentavo, kad Rusija toliau sieks savo užsienio politikos tikslų bei pabrėžė siekį, jog Sakartvelas, Ukraina ir kitos šalys kandidatės, susiduriančios su potencialia Rusijos grėsme, turėtų būti įtrauktos į NATO, Europos Sąjungą, o Jungtinės Amerikos Valstijos „neturėtų palikti erdvės konfrontacijai“.⁶⁹ Jis taip pat džiaugėsi ES priimta rezoliucija dėl Sakartvelo okupuotų teritorijų praėjus 10 metų po Rusijos invazijos bei dėkojo už Europos Sąjungos „nepajudinamą paramą Sakartvelo suverenitetui ir teritoriniam vientisumui“⁷⁰, o R. Erdoganą sveikino su perrinkimu šalies vadovo rinkimuose bei pabrėžė besidžiaugiantis šimtamete šalių draugyste, tvirtais kultūriniais ryšiais ir sėkmingu bendradarbiavimu.⁷¹

Užbaigdamas kadenciją tuometinis šalies vadovas vėlgi akcentavo, kad Rusija siekia sustabdyti Sakartvelo plėtrą ir sėkmingą vystymąsi naudojant bet kokias įmanomas priemones, o geriausias Sakartvelo atsakas tam – nuosekli pažanga, demokratijos gilinimas ir Europos Sąjungos bei NATO integracijos proceso siekimas⁷², o atsižvelgdamas į būsimus prezidento rinkimus pabrėžė, kad Sakartvelo vadovas turi laikytis pagrindinės vertybės: „Sakartvelas yra suvereni nepriklausoma tauta, turinti teisę apsisaugoti, rinktis sąjungininkus ir joks okupacijos ar Rusijos agresijos pateisinimas nėra ir nebus priimtinas“.⁷³ Jis aiškino, kad Rusijos Federacija 2008 m. vykdė sąmoningą karą prieš Sakartvelą ir šalies saugumo konferencijoje ragino nepamiršti, kaip Rusijos ginkluotosios pajėgos kirto Sakartvelo sieną ir užėmė 20 proc. šalies.⁷⁴

Nors visos kadencijos metu komunikacija Rusijos atžvilgiu buvo itin kritiška, tačiau šalies vadovas reiškė užuojautas „žuvus nekaltiems žmonėms“ kai įvyko Sankt Peterburgo metro sproginimas⁷⁵ bei įvykus lėktuvo katastrofai ragino melstis už aukas ir jų šeimas.⁷⁶ 2024 m. įvykus teroristiniam išpuoliui Maskvoje, masinių užuojautų Rytų Europos regiono šalys gan vengė, atsižvelgdamos į karo Ukrainoje kontekstą bei galimą Rusijos specialiųjų pajėgų prisidėjimą ir siekį

---

⁶⁸ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2018. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/967761849172275205>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁶⁹ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2018. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/974189622778630144>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁷⁰ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2018. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/1007261867369213952>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁷¹ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2018. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/1011170631981895681>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁷² Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2018. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/102674882877672710>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁷³ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2018. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/1039820200655372288>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁷⁴ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2018. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/1057896453530677248>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁷⁵ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/848909568201687040>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁷⁶ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2018. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/962751509443334151>> [žiūrėta 2024-03-24]

viskuo apkaltinti Ukrainą.

Taip pat komunikacijoje, mininti Turkiją, jis taip pat reiškė užuojautas dėl skirtingų tragiškų įvykių ir buvusiam šalies prezidentui Abdullai Gului⁷⁷, smerkė teroristinį išpuolį Stambule⁷⁸, Ankaroje⁷⁹, solidarizavosi su Turkijos žmonėmis bei Vyriausybe kovoje prieš terorizmą⁸⁰ bei reiškė pasipiktinimą dėl dar vieno teroristinio akto Stambule bei dar sykį išreiškė solidarumą su Turkijos prezidentu R. Erdoganu bei šalies žmonėmis.⁸¹

Apibendrinant G. Margvelašvilio 2013–2018 m. kadenciją galima pastebėti, kad jis nuosekliai išliko kritiškas Rusijos atžvilgiu – labiau pasipiktinimą reiškė kadencijos pradžioje (tam įtakos turėjo įvykiai Ukrainoje) ir pabaigoje, tačiau nuolankesnės, laviruojančios pozicijos su šia šalimi nepalaikė. Tuo metu su kita regiono galia Turkija buvo visiškai kitoks – pabrėžiama bičiulystė, draugystė, tarpusavio ryšiai, kultūriniai ir kitokio pobūdžio. Taip pat pokalbiai su Turkija apie santykius su Rusija, taip išskiriant, kad Sakartvelas labiau linkęs prie šios regiono galios ir stengiasi ne laviruoti tarp jų, o pasirinkti vieną pusę. Tiksliau Sakartvelo šalies vadovas tokią poziciją aiškiai deklaruoja.

Taigi, kaip ir buvo galima pastebėti anksčiau, G. Margvelašvilio politika atitinka realizmo bruožus iš tos perspektyvos, kad yra atsižvelgiama į regiono galias, o karas padiktavo vykdomą politiką. Tuo metu Rusija ir Turkija, skirtingomis priemonėmis siekia galios regione, taip irgi atitinkamos realizmo doktriną. Vis tik G. Margvelašviliui nėra būdingi „hedging“ teorijoje apibūdinami dalykai – jis nesistengia apsidrausti ir palaikyti gerų santykių su visomis regiono galiomis – pasirinko vieną pusę, o kitą, dėl neseniai buvusio karo, istorinių priežasčių, nurašė ir netiki galimybėmis su ja bendradarbiauti.

Jo transliuotame naratyve nėra formuojama žinutė, kuri taikoma „hedging“ teorijoje, kad mažosios valstybės neturi pasirinkimo, kaip tik vadovautis apsidraudimo teorija ir laviruoti tarp dviejų didžiųjų galių. Jis nėra mažos šalies – „racionalios valstybės“ pozicijos propaguotojas, tuometiniam šalies prezidentui būdingas netaikymas kontrolės mechanizmų ir teorijoje aprašomos pusiausvyros kūrimas, o konfrontacija su Rusija matant tokį bendravimo pobūdį kaip neišvengiamą būtinybę.

---

⁷⁷ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2014. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/466600382425477120>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁷⁸ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/686889280808071169>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁷⁹ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/709122122308837376>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁸⁰ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/763735469523959808>> [žiūrėta 2024-03-24]

⁸¹ Giorgi Margvelashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/MargvelashviliG/status/815456920354123776>> [žiūrėta 2024-03-24]

S. ZURABIŠVILI (2018 M.–DABAR)

Salome Zurabišvili nuo 2018 m. pabaigos iki dabar yra Sakartvelo prezidentė, pirmoji šalies vadovė moteris ir apskritai paskutinė šalies prezidentė, nes Sakartvele yra įvykusi reforma, po kurios pereinama prie visiškai parlamentinės valdymo formos. Ji iš nagrinėjamų politikų turi aiškiausią antirusišką politiką. Verta paminėti, kad ją prezidento rinkimuose 2018 m. parėmė partija „Sakartvelo svajonė“, tačiau ji juose dalyvavo kaip nepriklausoma kandidatė.

Kadencijos pradžioje S. Zurabišvili vadino Pietų Osetiją ir Abchaziją „okupuotomis teritorijomis“ ir neigė mitą, kad Rusija išsiuntė karius į Sakartvelą po to, kai Tbilisis pradėjo puolimą prieš Pietų Osetiją. „Manau, kad gyventojai okupuotose teritorijose pamažu supranta, kad perspektyva nėra šiaurėje (su Rusija)“, – sakė S. Zurabišvili. S. Zurabišvili sakė, kad Sakartvelo sąjungininkai Vakaruose turi spausti Rusiją dėl tebesitęsiančių Sakartvelo teritorinių problemų su Maskva klausimą. „Jie turėtų daugiau kalbėti apie Sakartvelą, kai turi tiesioginius susitikimus. Tai turėtų būti kiekvieno susitikimo su Rusija darbotvarkėje“, – sakė ji.⁸² Taip pat S. Zurabišvili apibūdino prezidento Vladimiro Putino strategiją kaip nesėkmingą, nes jis bando blokuoti Sakartvelo, Ukrainos ir kitų buvusių sovietinių kaimynų kelią į Vakarus, tačiau jam, anot politikės nesiseka, bet Vakarai privalo toliau remti Sakartvelą.⁸³

Tuo metu 2020 m. su Turkijos prezidentu Receptu Tayyipu Erdoganu Sakartvelo prezidentė kalbėjo apie tuometinę COVID-19 situaciją Sakartvele ir Turkijoje, dėkojo savo kolegai Turkijai už aktyvų bendradarbiavimą ir pagalbą sugrąžinant Sakartvelo piliečius į tėvynę, prasidėjus pandemijai. Prezidentė S. Zurabišvili per pokalbį pareiškė, kad vidaus ir tarptautinis solidarumas yra ir bus vienodai svarbus krizės metu ir po jos bei šiame kontekste jiedu pabrėžė prekybos ir transporto koridoriaus tarp abiejų šalių ir tarptautinio transporto tinklo, įskaitant Baku-Tbilisio-Karso geležinkelio liniją, svarbą. Sakartvelo vadovė pabrėžė, kad sunkiais laikais regioninis solidarumas yra būtinas ir Sakartvelas tęs gilų ir aktyvų bendradarbiavimą su Turkija bei išreiškė pageidavimą, kad prezidento R. T. Erdogano vizitas į Sakartvelą būtų surengtas greitai, kai bus įveikta krizė.⁸⁴

Ji kiek vėliau dar surengė pokalbį telefonu su R. Erdoganu, išreiškė solidarumą su Turkijos žmonėmis per didžiulius miškų gaisrus ir užuojautą aukų šeimoms, palinkėjo Turkijos valdžiai stiprybės kovojant su nelaime, o Turkijos vadovas padėkojo už paramą ir solidarumą bei pažymėjo,

---

⁸² Official website of the President of Georgia. *Georgian leader sees NATO future, seeks tough line on Russia*, 2019. <https://president.ge/index.php?m=211&news_id=187&lng=eng> [žiūrėta 2024-03-24]

⁸³ Official website of the President of Georgia. *President Zourabichvili Criticizes Russia's Policy during Conversation with Council on Foreign Relations*, 2019. <https://president.ge/index.php?m=209&news_id=1136&lng=eng> [žiūrėta 2024-03-25]

⁸⁴ Official website of the President of Georgia. *Phone Conversation between Presidents of Georgia and Turkey*, 2020. <https://president.ge/index.php?m=209&news_id=935&lng=eng> [žiūrėta 2024-03-28]

kad Sakartvelas yra kaimyninė valstybė, strateginė partnerė ir draugiška Turkijai šalis. Jie taip pat aptarė Sakartvelo ir Turkijos dvišalių strateginių santykių svarbą, jų plėtrą bei poreikį gilinti esamą bendradarbiavimą infrastruktūros, energetikos ir transporto srityse. Prezidentas R. T. Erdoganas dar kartą patvirtino tvirtą Turkijos paramą Sakartvelo teritoriniam vientisumui, o prezidentė S. Zurabišvili pakvietė savo kolegą su oficialiu vizitu į Sakartvelą bei buvo išreikšta abipusė viltis, kad bendros pastangos padės įveikti Covid-19 pandemiją ir paskatins tolesnę abiejų šalių partnerystės plėtrą bei gilinimą.⁸⁵ Taigi, kaip ir buvo įprasta, tendencija Sakartvelo politikų santykiuose su Turkija ta pati – išskirtinai šilti, tarpusavio bendradarbiavimu paremti, Turkijai remiant Sakartvelo šalies vientisumą, abejoms šalims bendradarbiaujant. Vis tik, tai buvo ir vienas paskutiniųjų S. Zurabišvili pasikalbėjimų su R. Erdoganu bei Turkijos paminėjimų – ji šiuo klausimu buvo ganėtinai pasyvi ir visą savo dėmesį sukonzentravo kovai prieš Rusiją.

Dar 2021 m. pabaigoje S. Zurabišvili išreiškė savo solidarumą ir dar kartą patvirtino visišką paramą Ukrainos suverenitetui ir teritoriniam vientisumui. Ji tikino, kad Sakartvelas dalijasi bendra praeitimi su Ukrainos žmonėmis ir bendru keliu kuriant modernią valstybę, siekiančią Europos integracijos.⁸⁶ Ji toliau Sakartvelo vardu reiškė visišką solidarumą su Ukraina ir jau 2022 m., pabrėžusi, kad solidarumas nėra tik žodinis, nes jis yra iš šalies, kuri turi ir vis dar kenčia nuo okupacijos.⁸⁷ Galiausi ji griežtai pasmerkė tai, kad Rusija „pripažino“ uAukrainos Donecko ir Lugansko sritis, pakartodama scenarijų, dėl kurio buvo okupuota 20 proc. Sakartvelo teritorijos, išreiškė palaikymą Ukrainos prezidentui Volodymyrui Zelenskiui bei šalies teritoriniam vientisumui.⁸⁸ Karui prasidėjus 2022 m. vasario 24 d. ji aktyviai komunikavo, aiškino, kad Sakartvelo tauta yra sukrėsta dėl Rusijos agresijos Ukrainoje, solidarizavosi su Ukrainos žmonėmis ir ragino sustabdyti karines operacijas⁸⁹ bei tikino, kad kol Ukrainos žmonės atlaiko visišką Rusijos puolimą prieš savo žemę ir kovoja už savo nepriklausomybės ir laisvės išsaugojimą, Sakartvelas už juos meldžiasi.⁹⁰ Ji tęsė savo prieš Rusiją nukreiptą politinį veikimą, o karo pradžia Ukrainoje ją tik paskatino imtis dar ryžtingesnių priemonių ir daug plačiau bei dažniau komunikuoti apie Rusijos daromus nusikaltimus, į ką ji pradėjo atkreipti dėmesį ir visų tarptautinių vizitų metu.

---

⁸⁵ Official website of the President of Georgia. *Readout of the President's Call with President Recep Tayyip Erdoğan of Turkey*, 2021. <https://president.ge/index.php?m=209&news_id=606&lng=eng> [žiūrėta 2024-03-28]

⁸⁶ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2021. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1468563972551024650> [žiūrėta 2024-03-28]

⁸⁷ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1489354785581113353> [žiūrėta 2024-03-28]

⁸⁸ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1495859176374996993> [žiūrėta 2024-03-28]

⁸⁹ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1496756767849652224> [žiūrėta 2024-03-28]

⁹⁰ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1496953791828172801> [žiūrėta 2024-03-28]

S. Zurabišvili po pokalbio su Vokietijos prezidentu Steinmeieriu pabrėžė visiškos Europos Sąjungos vienybės ir ryžtingos Vokietijos paramos su Rusijos agresija susiduriančiai Ukrainai istorinę svarbą bei tai, kad Europa kaip niekad laiku padidino paramą Sakartvelui.⁹¹ Ji reaguodama į tebesitęsiančią Rusijos invaziją į Ukrainą sakė, kad jos „per daug neįtikino“ Rusijos prezidento Vladimiro Putino patikinimai, kad jis nori sustabdyti atakas prieš civilius gyventojus ir civilinę infrastruktūrą Ukrainoje. S. Zurabišvili pridūrė, kad vienintelis, kuris eskaluoja karą Ukrainoje, yra pats Putinas.⁹² Ji komunikavo, kad kartvelai supranta, ką reiškia Rusijos šimtmečių imperializmas bei dalinasi tuo, ką išgyvena ukrainiečių tauta ir dėkojo ginantiems laisvę ir europietišką ateitį Kijeve, Odesoje, Mariupolyje.⁹³ Galiausiai ji pabrėžė, kad ir kas nutiktų toliau, Rusija jau pralaimėjimo, o Vladimiro Putino veiksmai Ukrainoje reiškia, kad jo šaliai negali būti jokių teigiamų rezultatų.⁹⁴

Ji savo komunikaciją dėl Rusijos agresijos susitikimuose su užsienio valstybių atstovais tęsė ir toliau, tikindama, kad Rusijos agresija nenumušė Sakartvelo nuo kelio link Europos ir naujas galimybių langas yra teisingas Europos Sąjungos atsakymas į šią agresiją, o Sakartvelas tęs šį kelią su partnerių, tokių kaip Danija, parama.⁹⁵ Jis taip pat nevengė sakyti, kad Sakartvelas yra viena iš šalių, kuri žino, kokia yra Rusijos okupacija po 2008 m. įsiveržimo. „Rusija, atrodo, nesikeičia... senieji Rusijos imperialistiniai galai ir tikslai vis dar yra“, – kalbėjo ji.⁹⁶ Reaguodavo Sakartvelo vadovė ir į pavienius brutalius Maskvos išpuolius, kaip žiaurumas Kramatorske, neapsakomos žudynės, kuris, anot jos pažeidė žmogaus teises ir liko tamsiu puslapiu žmonijos istorijoje.⁹⁷

Ji dalinosi ir tuo, kad 221 metus Rusija bandė atimti iš Sakartvelo tapatybę bei nepaisant šios nelygios kovos su rusifikavimu, kartvelai išsaugojo savo kalbą, dėl ko šiandien Abchazijoje okupacinio režimo sąlygomis kyla grėsmė tiek abchazų, tiek gruzinų kalboms.⁹⁸ Ji džiaugėsi tuo, kad

---

⁹¹ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1498005433323302912> [žiūrėta 2024-03-28]

⁹² France24. *Ukraine: 'Nobody is adding to the escalation except Putin,' says Georgia's Zurabishvili*, 2022. <https://www.france24.com/en/tv-shows/the-interview/20220301-ukraine-nobody-is-adding-to-the-escalation-except-putin-says-georgia-s-zurabishvili?utm_medium=social&utm_campaign=x&utm_source=shorty&utm_slink=f24.my%2F8Qhu> [žiūrėta 2024-03-28]

⁹³ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1503361407244513280> [žiūrėta 2024-03-28]

⁹⁴ Channel 4 News „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/Channel4News/status/1506750132510896129>> [žiūrėta 2024-03-28]

⁹⁵ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1509498250235109377> [žiūrėta 2024-03-28]

⁹⁶ Christiane Amanpour „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/amanpour/status/1509594360609976324>> [žiūrėta 2024-04-22]

⁹⁷ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1512443317870546950> [žiūrėta 2024-03-28]

⁹⁸ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1514675709465272322> [žiūrėta 2024-03-28]

ukrainiečiai įrodė, jog gindami savo teritoriją kovoja daug efektyviau nei įsiverždami rusai⁹⁹ bei prisiminė atvejį, kad jai teko derėtis su Rusija dėl jos karinių bazių išvedimo bei tuo metu įvyko retas atvejis, kuomet prezidentas Putinas buvo racionalus¹⁰⁰. Ji išskyrė ir tai, kad tai, kas vyksta Moldovoje, šiuo metu yra netiesioginis spaudimas per Padniestrę Moldovos vyriausybei, kad ji kurstytų baimę tarp gyventojų.¹⁰¹ Taigi savo prieš Rusiją nukreiptą komunikaciją Sakartvelo prezidentė naudojo visi įvairesnėmis galimybėmis ir įtraukdama vis daugiau komponentų – ir kalbos svarbą bei sunkumą ją išsaugoti okupacinėmis sąlygomis, ir pradėjo kalbėti apie pavojų Moldovai, kaip potencialiai naujai agresijos aukai.

Toliau kalbėdamasi su partneriais apie Ukrainą ir nepagrįstą Rusijos agresiją šiuo atveju ji prašė ir Jungtinių Amerikos Valstijų tolesnės paramos Sakartvelui „lemtingais laikais“ bei ragino turėti tvirtą balsą prieš konfliktus ir už taiką.¹⁰² Ji aiškino, kad karas Ukrainoje pakeitė pasaulį, Rusija bus uždaryta ilgam, transatlantinis aljansas yra stipresnis, o Sakartvelo kelias į Europos Sąjungą yra „neįtikėtinais atviresnis“ dėl Ukrainos nuopelnų.¹⁰³ Praėjus 100 dienų nuo Rusijos nepateisinamos agresijos prieš Ukrainą, ji aiškino, kad per tas 100 dienų Ukraina įrodė, kad gali nugalėti galią, kuri kažkada buvo laikoma neįveikiama, o Europa ir civiliztuotas pasaulis parodė vienybę iššūkių akivaizdoje.¹⁰⁴ Sakartvelo prezidentė piktinosi ir dėl Odesos bombardavimo, praėjus vos vienai dienai po susitarimo, kuriuo buvo siekiama užtikrinti grūdų eksportą iš Ukrainos ir tai, pasak jos, yra smurtinis aktas, kuris turi būti pasmerktas bei rodantis, kad Rusija nekreipia dėmesio nei į savo žodį, nei į pasaulines humanitarines ir tiekimo situacijas.¹⁰⁵

Ji atkreipė dėmesį ir į tai, ką Rusija toliau vykdė Sakartvelo teritorijoje ir vadino tai aneksija bei besitęsiančios okupacijos rezultatu ir griežtai smerkė veiksmus, ragino tarptautinę bendruomenę į tai ryžtingai reaguoti.¹⁰⁶ Taip pat reikė palaikymą ukrainiečių tautai dėl tolimesnių Rusijos vydomų nusikaltimų¹⁰⁷, smerkė nepriimtinius referendumus Rusijos okupuotuose Ukrainos regionuose, kuriais

---

⁹⁹ Washington Post Live „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/PostLive/status/1519383966670807041>> [žiūrėta 2024-03-28]

¹⁰⁰ Washington Post Live „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/PostLive/status/1519384840231174147>> [žiūrėta 2024-03-28]

¹⁰¹ Washington Post Live „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/PostLive/status/1519404650050600960>> [žiūrėta 2024-03-28]

¹⁰² Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1519698489000800256> [žiūrėta 2024-03-28]

¹⁰³ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1525532206357266432> [žiūrėta 2024-03-28]

¹⁰⁴ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1532731563464609793> [žiūrėta 2024-03-28]

¹⁰⁵ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1550869919281070080> [žiūrėta 2024-03-28]

¹⁰⁶ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1551680210541727744> [žiūrėta 2024-03-28]

¹⁰⁷ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1562776764757057536> [žiūrėta 2024-03-28]

ciniškai buvo pažeidžiamos tarptautinės teisės ir Ukrainos žmonių, kurie ir toliau didvyriškai kovoja su invazija, valios pažeidimai.¹⁰⁸

Kaip ir šalies premjeras, ji griežtai pasmerkė ir Baltarusijos diktatoriaus Aleksandro Lukašenkos vizitą į okupuotą Abchaziją, kuri įvardijo nepriimtiniu Sakartvelo įstatymo dėl okupuotų teritorijų ir dvišalių santykių bei tarptautinės teisės principų pažeidimas.¹⁰⁹ Taip pat pirmą kartą per 12 metų įvyko tai, kad Sakartvelo vadovo postą užimantis žmogus lankėsi Moldovoje, kuris anot Sakartvelo prezidentės yra dar svarbesnis Rusijos agresijos prieš Ukrainą akivaizdoje, o šalių vienybė, solidarumas yra atsakymas.¹¹⁰ Anot S. Zurabišvili, Rusija klaidingai apskaičiavo Ukrainos gyventojų skaičių, pasaulis matė nepaprastai vieningus ir drąsius civilius gyventojus, kurie dalyvauja šiame pasipriešinime,¹¹¹ o kai karas baigsis, negalima bus leisti sau kartoti praeities klaidų ir „susirūpinti“ Rusijos jausmais, nes rūpėti, anot jos, turėtų tik tų šalių jausmai, kurios ilgus metus negalėjo turėti elementariausių saugumo garantijų gyventi savo ribose.¹¹² Taigi tarp jau įprastos retorikos dėl Rusijos, 2022 m. pabaigoje dar į okupuotą Abchaziją atvyko A. Lukašenka, kas iškėlė dar vieną problematiką bei pablogino santykius tarp Baltarusijos bei Sakartvelo.

Metų pabaigoje ji tęsė komunikaciją, kurioje gyrė Ukrainos pasipriešinimą, tuo metu trukusį jau 10 mėnesių bei akcentavo, kad Rusija parodė savo „tikrąjį veidą“.¹¹³ Taip pat Sakartvelo prezidentė nevengė tiesiogiai konfrontuoti su Rusijos užsienio reikalų ministru Sergėjumi Lavrovu, kuris siūlė atnaujinti skrydžius tarp Rusijos ir Sakartvelo. Jos neįtikino argumentacija ir įvardijo tai viena iš senų Rusijos gudrybių, kai Kremlius meta masalą, tikėdamasis sukelti nesutarimą su Sakartvelo partneriais. Užuoat atidarius skrydžius dar didesniai skaičiui Rusijos piliečių patekti į Sakartvelo teritoriją, ji ragino Vyriausybę nuodugniai spręsti Rusijos piliečių antplūdžio į Sakartvelą klausimą, reguliuoti verslo registravimą, turto įsigijimą, leidimus dirbti ar rusų kalbos mokyklų atidarymą. Ji nevengė kritikos ir Sakartvelo vykdomajai valdžiai, kuri, anot prezidentės, užuoat sveikinusi skrydžių atnaujinimą, turėtų imtis priemonių aktyviai ginti šalies reputaciją. Anot jos, tai ir Sakartvelo europinio kelio įtvirtinimas turėtų būti vienintelis šalies prioritetas, neatnaujinant

---

¹⁰⁸ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1574824482715439104> [žiūrėta 2024-03-28]

¹⁰⁹ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1575136436650647553> [žiūrėta 2024-03-28]

¹¹⁰ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1581997036483772422> [žiūrėta 2024-03-28]

¹¹¹ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1593729785074630656> [žiūrėta 2024-03-29]

¹¹² Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1599862988995203072> [žiūrėta 2024-03-29]

¹¹³ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2022. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1604188135864561670> [žiūrėta 2024-03-29]

skrydžių į Maskvą ir iš jos.¹¹⁴ Taigi 2023 m. pradžioje S. Zurabišvili savo komunikacijoje dėl Rusijos įtraukė ir dar vieną dėmenį – kritiką Sakartvelo vykdomajai valdžiai dėl pernelyg nuolankios politikos kalbant su Maskva. Nepaisant to, kad „Sakartvelo svajonė“ parėmė ją prezidento rinkimuose, tapo ganėtinai akivaizdu, kad santykiai tarp Prezidentūros ir Ministrų Kabineto šalyje bus ganėtinai įtempti.

Toliau šalies vadovė džiaugėsi Sakartvelo pergale prieš Rusiją tarptautiniame teisme¹¹⁵, perspėjo dėl Rusijos provokacijos atnaujinant tiesioginius skrydžius ir panaikinant vizų draudimą, kuris anot jos rodė, kad Rusija tęs savo agresiją prieš Ukrainą ir okupuos Sakartvelo teritoriją,¹¹⁶ nusivylė, jog nepaisant Sakartvelo žmonių pasipriešinimo, Rusija lėktuvas nusileido Tbilisyje.¹¹⁷ Taip pat ji, kaip ir šalies premjeras, pasveikino Turkijos vadovą R. Erdoganą su pergale prezidento rinkimuose bei pabrėžė, kad Sakartvelas ir Turkija yra artimos draugės, kurias sieja tvirti santykiai, kurie ir toliau auga, todėl ji tikėjosi tolesnio bendradarbiavimo, kad partnerystė būtų sėkmingesnė.¹¹⁸ Taip vėlgi tęsiama Sakartvelo politika Turkijos atžvilgiu, paremta draugiškais santykiais ir palaikymu R. Erdoganui, nors jis ir skeptiškai vertinamas Vakarų valstybėse.

Sakartvelo vadovė ir toliau 2023 m. griežtai smerkė dar vieną sunkų Rusijos įvykdytą karo nusikaltimą – Nova Kakhovkos užtvankos sunaikinimą ir tai įvardijo kaip karo nusikaltimus¹¹⁹. Tuo pat metu ji tikino atidžiai stebinti įvykius Rusijoje bei migracijos srautus į Sakartvelą,¹²⁰ smerkė Rusijos veiksmus atakuojant Odesą ir taikius jos gyventojus, šurkščiai pažeidžiant visas tarptautinės teisės normas¹²¹, kritikavo ir laikinai okupuotos Abchazijos parlamento sprendimą strateginę vietą, Sokhumi oro uostą, perkelti į Rusiją bei ragino tarptautinę bendruomenę į tai reaguoti.¹²² Prezidentė taip pat didžiavosi kartvelais, kurie protestavo prieš 2023 m. liepos mėnesį įvykusią Rusijos provokaciją, kai Rusijos kruizinis laineris lankėsi Sakartvelo Batumio uoste,¹²³ bei toliau

---

¹¹⁴ Official website of the President of Georgia. *Statement of the President*, 2023.

<https://president.ge/index.php?m=209&news_id=1802> [žiūrėta 2024-03-29]

¹¹⁵ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1651977249229266947> [žiūrėta 2024-03-29]

¹¹⁶ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1656263376106815490> [žiūrėta 2024-03-29]

¹¹⁷ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1659490565912768514> [žiūrėta 2024-03-29]

¹¹⁸ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1663157858333081602> [žiūrėta 2024-03-29]

¹¹⁹ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1665984682025005056> [žiūrėta 2024-03-29]

¹²⁰ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1672552168048476160> [žiūrėta 2024-03-29]

¹²¹ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1683079911114694656> [žiūrėta 2024-03-29]

¹²² Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1684533873344925697> [žiūrėta 2024-03-29]

¹²³ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1684788839204655104>

komunikavo, kad Rusija yra agresorė, okupantė ir praėjus 15 metų po 2008 m. karo toliau vis dar užima 20 proc. Sakartvelo teritorijos, pažeisdama visus tarptautinius principus.¹²⁴

Ir metų pabaigoje S. Zurabišvili ragino tarptautinę bendruomenę vienareikšmiškai pasmerkti Rusijos veiksmus,¹²⁵ piktinosi Rusijos okupacinių pajėgų mirtinu Sakartvelo piliečio sušaudymu neteisėto arešto metu,¹²⁶ tačiau džiaugėsi, kad Europa „rodo nepajudinamą paramą Sakartvelui“, kai Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Tamazo Ginturio nužudymo.¹²⁷ Ji paminėjo ir brutalų Abchazijos milicijos sumušimą, pasibaigusį kito Sakartvelo piliečio Teimuro Karbaia mirtimi bei priminė apie akivaizdžius elementarių žmogaus teisių pažeidimus Rusijos okupuotose teritorijose.¹²⁸ Taip pat nesibaigė ir vadinamoji šliaužiančioji Sakartvelo aneksija iš Rusijos pusės, tad Sakartvelo prezidentė griežtai smerkė tokius veiksmus ir vėlgi, kreipėsi į tarptautinę bendruomenę dėl „stiprios ir skubią reakcijos“.¹²⁹

2024-uosius S. Zurabišvili pradėjo grįždama prie Ukrainos temos bei atkreipdama dėmesį į nuolatinius, nepagrįstus civilių ir gyvybiškai svarbios infrastruktūros puolimus Ukrainoje¹³⁰, taip pat tragediją, kuomet buvo sunaikinta Sokhumi nacionalinė galerija okupuotoje Abchazijoje¹³¹ bei pareiškė užuojautą dėl Rusijos opozicionieriaus Aleksejaus Navalno mirties, kuri, anot jos yra tragedija visiems demokratijos ir žmogaus teisių gynėjams, kurie Rusijoje tęsia kovą už demokratiją.¹³² Galiausiai ji piktinosi, kad falsifikuotų prezidento rinkimų Rusijoje metu buvo vykdomas balsavimo apylinkių atidarymas Abchazijos ir Chinvali regionuose, kas, anot jos, yra akivaizdus Sakartvelo suvereniteto ir tarptautinės teisės pažeidimas bei sienų nepaisymas dar kartą atskleidžiantis Rusijos imperines ambicijas.¹³³ Vienas paskutinių dalykų pastaruoju metu, kas sukėlė didelį rezonansą tarptautinėje erdvėje ir Sakartvelo viduje, tai „užsienio agentų“ įstatymas, kurį

[žiūrėta 2024-03-30]

¹²⁴ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1688590428457582592>

[žiūrėta 2024-03-30]

¹²⁵ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1721558673107898758>

[žiūrėta 2024-03-30]

¹²⁶ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1721558668192186542>

[žiūrėta 2024-03-30]

¹²⁷ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1727651598514401318>

[žiūrėta 2024-03-30]

¹²⁸ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1733769069252231474>

[žiūrėta 2024-03-30]

¹²⁹ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1739958512871162091>

[žiūrėta 2024-03-31]

¹³⁰ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2024. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1739958512871162091>

[žiūrėta 2024-03-31]

¹³¹ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2024. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1749394882882400423>

[žiūrėta 2024-03-31]

¹³² Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2024. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1758469407024599195>

[žiūrėta 2024-03-31]

¹³³ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2023. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1769712030234095617>

[žiūrėta 2024-03-31]

Vakarų ir šalies oponentai kritikavo kaip autoritarinį ir Rusijos įkvėptą. Nors įstatymo projektas pernai, kilus protestų bangai, buvo atmestas, tačiau pastaruoju metu jį „Sakartvelo svajonė“ vėl pateikė diskusijai.¹³⁴

Sakartvelo prezidentė tikino, kad „Specnazai“ su vandens ir dujų patrankomis pasiruošę imtis veiksmų prieš civilius, ginančius savo Europos ateitį elgiasi siaubingai, o Sakartvelas nepasiduos „resovietizacijai“, taip dar kartą sukritikuodama šalies Ministrų Kabineta.¹³⁵ Taip pat savo tebevykstančiu prezidentiniu laikotarpiu ji, kaip ir kiti politikai, reiškė Turkijai užuojautą dėl žuvusių Bartino provincijoje,¹³⁶ Stambule,¹³⁷ įvykus mirtinam žemės drebėjimui Kahramanmarane bei tikinusi, kad Sakartvelas pasiryžęs visais atvejais padėti Turkijai tuo, kuo reikės.¹³⁸

Apibendrinant galima sakyti, kad prezidentė linija, tiek G. Margvelašvilio, tiek S. Zurabišvili valdymo periodu buvo iš esmės tokia pati ir skyrėsi nuo premjerų postą tuo metu užėmusių politikų – tai nebuvo laviravimo tarp regioninių galių pavyzdys, Rusijai buvo visą laikotarpį kritikuojama, jai primenami padaryti nusikaltimai Sakartvele 2008 m., reiškiamas palaikymas Ukrainai tiek 2014 m., tiek nuo 2022 m. bei telkiama tarptautinė parama prieš Rusiją. Tuo metu Turkijai abu prezidentai, ypatingai S. Zurabišvili, daug dėmesio savo kadencijos metu neskyrė, tačiau palaikė Sakartvelui įprastą liniją – draugišką, bendradarbiavimu pagrįstą santykių.

Atsižvelgiant į teorinę prieigą, prezidentinė linija neatitiko „hedging“ teorijoje numatyto racionalaus valstybės veikimo tarp dviejų galių, stengiantis bendradarbiauti tiek su viena, tiek su kita puse – su Maskva pasirinktas konfrontacijos kelias dėl realizmo teorijoje minimų buvusių istorinių naratyvų, kuomet šalis remdamasi karu 2008 m. niekaip negalėjo atkurti santykių su Maskva. Prezidentai pasirinko bendradarbiauti tik su viena regiono galia, o kitos kritikai ir svorio mažinimui geopolitinėje erdvėje skyrė ypatingą, esminį dėmesį, ką padiktavo ne tik praeitis, tačiau ir tebesitęsę įvykiai Ukrainoje.

Šalies vadovei, kaip ir prieš tai buvusiam G. Margvelašviliui, nėra būdingas „hedging“ teorijoje pabrėžiamas gerų santykių su visomis regiono galiomis palaikymas – pasirinkta akivaizdi viena pusė, kalbant apie regiono galias ir vakarietiškas kelias, nusikeliant toliau už regiono ribų. Prezidentų kalbose mažosios valstybės yra suvokiamas kaip lygiavertis vienetas didžiosioms galioms ir šie du

---

¹³⁴ CNN World. *Violent clashes break out in Georgia amid controversial 'foreign agents' law debate*, 2024.

<<https://edition.cnn.com/2024/04/16/europe/georgia-protests-foreign-agents-law-intl-latam/index.html>> [žiūrėta 2024-03-31]

¹³⁵ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2024. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1779936122812108872> [žiūrėta 2024-04-01]

¹³⁶ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2024. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1581196219195756544> [žiūrėta 2024-04-01]

¹³⁷ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2024. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1591854903915421698> [žiūrėta 2024-04-01]

¹³⁸ Salome Zourabichvili „Twitter“ paskyra, 2024. <https://twitter.com/Zourabichvili_S/status/1622493970554036230> [žiūrėta 2024-04-01]

politikai nemanė, kad yra būtinas apsidraudimas, „racionalios valstybės“ buvimas – priešistorė juos įpareigojo elgtis antirusiškai ir labiau proturkiškai.

Tuo metu kalbant apie realizmo teorinę prieigą, galima teigti, kad Sakartvelo prezidentų priešiškus Rusijai vienok yra vienašališkas, tačiau jie tai motyvuoja nerimu ne tik dėl savo pačių saugumo ar demokratijos, bet ir dėl Ukrainos suvereniteto. Realizmo teorija atitinka tokį svarbiausių šalių politikų elgesį, nes jų tikslas nėra *per se* pakenkti Rusijai ar jos režimui, bet labiau tai yra reakcija į jos agresyvią politiką bei bandymas atstovėti savo interesus per realizmo pateikiamą prizmę.

Esant tik realistinei politikai, būtų galima tikėtis labiau antirusiškos, istorine praeitimi besiremiančios politikos, kokią iš esmės prezidentai ir siūlo, tačiau kaip buvo minėta, premjerai turi didesnę galią šalyje ir jų dėka šalies politika linksta prie to, kas yra aprašoma „hedging“ teorinėje prieigoje.

PREMJERŲ POZICIJOS DĖL TURKIJOS IR RUSIJOS

Premjerai, kurių pozicijos dėl Turkijos ir Rusijos bus nagrinėjamos šiame darbe, yra Bidzina Ivanišvilis, Iraklis Garibašvilis ir Giorgi Kvirikašvilis. Nors premjerų per pastaruosius 10 metų buvo dar keletas, tačiau jie ilgiausiai buvo Vyriausybės vadovais, yra įtakingiausi šalies politikai bei taip pat visi buvo partijos „Sakartvelo svajonė“ pirmininkais.

B. IVANIŠVILI (2012–2013 M. LAIKOTARPIS)

Bidzina Ivanišvilis yra žmogus, apie kurį per pastaruosius 10 metų kalbant apie Sakartvelo politiką norėtųsi ir ko gero reikėtų kalbėti daugiausiai, tačiau informacijos, jo pasisakymų yra mažiausiai. Trumpiausiai jis užėmė ir ministro pirmininko pareigas Sakartvele, tik 2012–2013 m. laikotarpiu.

B. Ivanišvilis yra partijos „Sakartvelo svajonė“ įkūrėjas, siekęs pasipriešinti M. Saakašvilio politikai ir vesti Sakartvelą labiau pragmatišku politiniu keliu. Tas jam pastaruoju laikotarpiu puikiai pavyko, ir nuo 2012 m. iki dabar, iš esmės visus rinkimus laimėjo arba „Sakartvelo svajonė“ arba šios partijos remiami žmonės. B. Ivanišvilio buvimo premjeru laikotarpis trumpas, tačiau įtaka išlikusi iki šiol. Tačiau kai jis buvo ministras pirmininkas, tarptautinis kontekstas nebuvo pernelyg „aštrus“ – vienintelis neseniai įvykęs dalykas buvo tai, kad Vladimiras Putinas iš premjero grįžo į prezidento postą.

Įtakingas leidinys „Politico“ dar 2012 m. aprašė B. Ivanišvilį ir jo galimus tebesančius ryšius su Rusija, kur jis padėjo savo finansinius ir visokeriopus kitus pamatus ir jau minėtais 2012 m. buvo

turtingiausias žmogus Sakartvele ir tarp lyderių visame pasaulyje – „Forbes“ jį tuomet įvertino kaip 153 turtingiausią žmogų pasaulyje, kurio turtas siekia 6,4 mlrd. Jungtinių Amerikos Valstijų dolerių (5 mlrd. eurų).¹³⁹ Kaip rašė tuomet „Politico“, apie jį, nors B. Ivanišvilis buvo labai turtingas, iki atėjimo į politiką nelabai daug kas žinojo, ir nors buvo kalbama netgi apie politinius ar finansinius ryšius su Rusijos prezidentu Vladimiru Putinu, tai įrodyta nebuvo. Tačiau jis kažkada vaidino vaidmenį Rusijos politikoje, sakoma, kad Borisas Berezovskis, be abejo, tuomet galingiausias Rusijos oligarchas yra tvirtinęs, kad B. Ivanišvili padėjo įtikinti trečią vietą 1996 m. Rusijos prezidento rinkimuose užėmusį kandidatą, Aleksandrą Lebedą, paremti Borisą Jelciną.¹⁴⁰ Vis dėlto ryšys B. Ivanišvili ryšys su Rusija, kaip teigė „Politico“, buvo sudėtingas, jis atsisakė Rusijos paso pardavė „Rossiisky Kredit“ ir nebeturėjo „Gazprom“ akcijų.¹⁴¹

Tačiau, jis gana pagrįstai, buvo kaltinamas tuo, kad nori nusigręžti nuo Europos, NATO, Jungtinių Amerikos Valstijų, atnaujinti ryšius su Rusija, grąžinti Sakartvelą į Maskvos įtakos zoną bei netgi buvo ankstesnių kaltinimų, jog B. Ivanišvilis siekia nuversti buvusią provakarietišką Sakartvelo vadovybę.¹⁴² Nors kaltinimus jis neigė, tačiau pažymėjo norįs „pataisyti sugriuvusius ryšius su Maskva, bet neketinantis atsukti nugaros Vakarams.

„Santykių su Kremliumi atkūrimas yra viena iš pagrindinių mūsų užduočių, ir mes visais būdais sieksime to padaryti“, – sakė jis. „Pirmiausia turime įtikinti Kremlį, kad mūsų strategija NATO ir Europos atžvilgiu nėra žalinga ir neprieštarauja Rusijos interesams“, – pridūrė jis.¹⁴³ Vis tik kalbas, kad valdydamas partiją „Sakartvelo svajonė“ ir Vyriausybę, B. Ivanišvilis gali bandyti grąžinti Sakartvelą į Rusijos įtakos zoną, jis girdėjo nuolat.¹⁴⁴

Taigi jau nuo jo aktyvaus veikimo politikoje pradžios galima buvo matyti vieną akivaizdų posūkį šnekant apie Sakartvelo politiką – su Rusija yra siekiama. Tuo metu taip pat, jam vykdant premjero pareigas, geri santykiai buvo palaikomi ir su Ankara.

Turkijos ir Sakartvelo gerų kaimyninių santykių lygis turėtų būti pavyzdys kitoms regiono šalims, sakė tuometinis Turkijos ministras pirmininkas Recepas Tayyipas Erdoganas 2013 m. vasario 14 d. Ankaroje susitikęs su Sakartvelo kolega Bidzina Ivanišvili bei pabrėžė, kad šiuo metu atsirado galimybė toliau gilinti ir taip glaudžius abiejų šalių ryšius.¹⁴⁵

---

¹³⁹ Politico. *Enigmatic oligarch*, 2012. <<https://www.politico.eu/article/enigmatic-oligarch/>> [žiūrėta 2024-04-03]

¹⁴⁰ Ten pat

¹⁴¹ Ten pat

¹⁴² CNN World. *New era for Georgia as nation moves closer to Russia*, 2012.

<<https://edition.cnn.com/2012/10/03/world/europe/georgia-power-change/index.html>> [žiūrėta 2024-04-03]

¹⁴³ Ten pat

¹⁴⁴ European Council on Foreign Relations. *Broken Dream: The oligarch, Russia, and Georgia's drift from Europe*, 2022. <<https://ecfr.eu/publication/broken-dream-the-oligarch-russia-and-georgias-drift-from-europe/>> [žiūrėta 2024-04-05]

¹⁴⁵ Civil.ge. *Georgian, Turkish PMs Vow to Further Boost Bilateral Ties*, 2013. <<https://civil.ge/archives/122611>> [žiūrėta 2024-04-06]

„Sutarėme iš tikrųjų dėl visų susitikimo aptartų klausimų ir sutarėme toliau diskutuoti ir teigiamai spręsti visus tuos klausimus, dėl kurių nesusitarėme“, – sakė premjeras B. Ivanišvilis.¹⁴⁶

Taip pat Sakartvelo ministras pirmininkas Bidzina Ivanišvilis toliau kartojo savo naratyvą, kad išspręsti savo šalies konfliktus su Rusija yra jo „didžioji svajonė“. Dėl šios priežasties jis išitraukė į konfliktą su kadenciją baigiančiu prezidentu ir jo pagrindiniu politiniu oponentu Michailu Saakašviliumi bei jo sąjungininkais.

M. Saakašvilis 2013 m. balandžio 23 d. sukritikavo B. Ivanišvilį už tai, kad jis savo pastabose Europos Tarybos Parlamentinei Asamblėjai pasakė, kad Sakartvelas padarė „daug klaidų“ santykiuose su promaskvietiškais separatistiniais Abchazijos ir Pietų Osetijos regionais. – Kieno širdis jis bando laimėti? – paklausė Saakašvilis. „Tai turės pasekmių Sakartvelo suverenitetui, laisvei, ateičiai ir teritoriniam vientisumui“.¹⁴⁷

B. Ivanišvilis atsiliepė per seminarą su NATO Parlamentine Asamblėja balandžio 29 d., sakydamas, kad jo vyriausybė norėtų padėti „ištaisyti ankstesnės vyriausybės padarytas klaidas“, įskaitant „priešproduktyvią poziciją“, dėl kurios kilo 2008 metų karas tarp Sakartvelo ir Rusijos.¹⁴⁸ Tačiau kur sutarė tiek M. Saakašvilis, tiek B. Ivanišvilis, tai yra santykiai tarp Sakartvelo ir Turcijos. Jie abu pabrėžė Ankaros ir Tbilisio tarpusavio integracijos svarbą, ministro pirmininkas Bidzina Ivanišvilis lankėsi Turkijoje 2013 m. vasario mėn., o dar vis pareigas einantis prezidentas Michailas Saakašvilis 2013 m. balandžio mėn.¹⁴⁹

Ir nors šalių santykiai klestėjo, B. Ivanišvilis buvo paskelbęs, kad jo Vyriausybė peržiūrės daugelį ankstesnės vyriausybės tarpininkaujamų investicinių projektų, ypač verslo sutartis, pagal kurias Turcijos investuotojams suteikiama gamtos išteklių kontrolė, pvz., elektrinių ar tokios Turcijos įmonės kaip Tepe-Akfen-Vie (TAV) sutarties pratęsimą Tbilisio oro uostui valdyti nuo 2027 iki 2037 m. mainais leidžiant TAV rekonstruojant kilimo ir tūpimo taką. TAV veiklos teisės buvo ypač prieštaringos, nes buvo pastebėtas interesų konfliktas, kai TAV taip pat valdo Stambulo oro uostą ir tariamai nustatė kainas taip, kad išliktų Stambulas kaip centras.¹⁵⁰ Taip pat B. Ivanišvilis buvo suabejojęs nuo 2008 m. einančio geležinkelio Baku–Tbilisis–Karsas (BTK) ekonominiu gyvybingumu¹⁵¹, tačiau tai labiau priminė rinkiminės kampanijos nuotaikas, vėliau būnant valdžioje siekį „įgelti“ buvusiai valdžiai, o kaip rodo realybė, santykiai su Turcija ir toliau buvo puikūs. Taip

---

¹⁴⁶ Civil.ge. *Georgian, Turkish PMs Vow to Further Boost Bilateral Ties*, 2013. <<https://civil.ge/archives/122611>> [žiūrėta 2024-04-06]

¹⁴⁷ Radio Free Europe/Radio Liberty. *Georgia's Changing Russia Policy*, 2013. <<https://www.rferl.org/a/georgia-russia-foreign-policy-ivanishvili-saakashvili/24971738.html>> [žiūrėta 2024-04-08]

¹⁴⁸ Ten pat

¹⁴⁹ The German Marshall Fund of the United States. *Turkey and Georgia: Zero-Problems?*, 2013. <<https://www.jstor.org/stable/resrep18680?seq=2>> [žiūrėta 2024-04-08]

¹⁵⁰ Ten pat

¹⁵¹ Ten pat

pat, čia galima įžvelgti siekį laviruoti tarp dviejų regiono galių.

Galiausiai B. Ivanišvilis prieš jam paliekant premjero postą, buvo sakęs, kad Sakartvelas gali svarstyti galimybę prisijungti prie Rusijos Eurazijos sąjungos, jei tai pasirodys „įdomu“.¹⁵² Taigi, M. Saakašvilio politinis kursas buvo absoliučiai apverstas.

Apibendrinant esminio žmogaus Sakartvele per pastarąjį dešimtmetį retoriką jam einant premjero pareigas, galima teigti, kad jis tobulai veikė pagal „hedging“ teorijoje numatytas gaires – užsiėmė apsidraudimu ir laviravimu tarp dviejų regiono galių. Su abejomis valstybėmis buvo palaikomi ganėtinai geri santykiai, jo retorika besiremianti išskaičiavimu, atsižvelgimas į ekonominį interesą ir naudą Sakartvelui. Labiau B. Ivanišvilio logiką primena verslininko, o ne politiko mąstymą, tačiau, kaip teigiama „hedging“ teorijoje, taip galima ir apsaugoti šalį nuo to, kad kažkuri iš regioninių galių neperimtų pernelyg daug kontrolės politiniame ir infrastruktūriniame lygmenyje, minėtoms abejoms šalims užsiimant realizme aprašytu noru tapti vienvaldėmis galiomis.

Jis iš esmės skyrėsi nuo jau nagrinėtų šalies prezidentų – stengėsi apsidrausti ir palaikyti gerus santykius su Rusija ir Turkija, nesirinko vienos pusės, žvelgė grynai iš mažos valstybės perspektyvos, kuomet yra suvokiama, jog laviravimas tarp galių, kaip ir teigiama „hedging“ teorijoje, yra neišvengiamybė. Jis elgiasi pagal modelį, kuomet Sakartvelas yra maža, racionali valstybė ir kuriama pusiausvyra tarp regiono galių yra būtina stengiantis išlaikyti tam tikrą šalies identitetą, bent jau tokį, kokį įsivaizduoja B. Ivanišvilis.

I. GARIBAŠVILI (2013–2015 IR 2021–2024 M. LAIKOTARPIAI)

Iraklis Garibašvilis yra vienintelis iš nagrinėjamų politikų, kuris pareigose buvo du kartus – Sakartvelo premjeru I. Garbašvilis buvo 2013–2015 metų bei 2021–2024 m. laikotarpiais. Abi jo kadencijos įvyko metu, kai Rusija vykdė karinę agresiją – 2014 m. aneksavo Krymą, 2022 m. pradėjo pilno masto karą prieš Ukrainą.

Tačiau 2013 m. pabaigoje, kadenciją iš pirtako B. Ivanišvilio perėmęs Sakartvelo ministras pirmininkas Iraklis Garibašvilis sveikino Rusijos prezidento Vladimiro Putino „pasirengimą gerinti“ ryšius su Tbilisiu. Gruodžio 19 dieną paskelbtame pareiškimе I. Garibašvilis gyrė V. Putino komentarus dėl galimo grįžimo prie bevizio kelionių tarp dviejų šalių. Putinas tą pačią dieną savo maratono spaudos konferencijoje sakė matantis „kažkokius signalus iš naujosios Sakartvelo vadovybės“, kurie gali padėti „normalizuoti“ Maskvos ir Tbilisio ryšius.¹⁵³ Tai iš karto parodė, kad

---

¹⁵² Eurasianet. Georgia: *Tbilisi Bracing for Russian Pressure*, 2013. <<https://eurasianet.org/georgia-tbilisi-bracing-for-russian-pressure>> [žiūrėta 2024-04-08]

¹⁵³ Radio Free Europe/Radio Liberty. *Georgian PM Hails Putin's 'Readiness To Improve Ties'*, 2013.

I. Garibašvilis seks „Sakartvelo svajonės“ partijos įkūrėjo pėdomis ir taip pat mėgins palaikyti ganėtinai gerus santykius su Maskva, ko nebuvo matyti iš šalies prezidento pozicijos.

2014 m. vasarį interviu metu I. Garibašvilis tikino, kad jo strategijoje numatyta, jog Sakartvelas bus regioninis verslo ir ekonomikos centras, šalis nuo seno garsėja vyno eksportu, investuoja į naujas aukštos įtampos elektros linijas, galinčias tiekti energiją į Turkijos hidroelektrinę, taip pat pažymėjo esąs verslininkas tapęs politiku, ką galima sulyginti su B. Ivanišviliu. Jis akcentavo pigios darbo jėgos ir verslui palankios reguliavimo struktūros svarbą, išreiškė viltį, kad ekonomika 2014 m. augs bent 5 proc. bei tikino, kad vėl įsiliepsnojęs konfliktas su Sakartvelu sužlugdytų jo planus, nes I. Garibašvilis teigė daug investavęs į santykių tarp dviejų šalių pagerinimą, pradėjo tiesioginį dialogą su Maskva, tačiau tai visų problemų tarp dviejų šalių nesutvarkė, ką pripažino ir pats premjeras.¹⁵⁴

Nors tiek Rusijos retorika apie Sakartvelą, tiek Tbilisio apie Maskvą buvo pastebimai švelnesnė nei praeityje, tačiau V. Putinui ir Sakartvelo vadovams galutinai nepavyko atstatyti santykių ir pamiršti praeitį, o I. Garibašvilis sakė, kad Rusijos pajėgos palei Sakartvelo sieną su Pietų Osetija pradėjo statyti 30 mylių spygliuotos vielos tvorą. Darbai sustojo gruodį, likus kelioms savaitėms iki Sočio olimpinių žaidynių pradžios, iškart po jų uždarymo ceremonijos, darbai buvo atnaujinti. – Tai beprotiška, tiesa?, – interviu paklausė jis.¹⁵⁵

Taigi, kelerius metus vykusį komunikaciją, tikslas ir noras iš naujosios Sakartvelo valdžios atnaujinti gerus santykius su Rusija nevisiškai išsipildė, kad ir kiek buvo dėta pastangų iš Tbilisio pusės. Galop klausimas dėl Sakartvelo okupuotų teritorijų tam laikotarpiui sustabdė gerėjančią kryptį.

2014 m. gale Sakartvelo ministras pirmininkas Iraklis Garibašvilis pabrėžė, kad žino apie Rusijos ir Abchazijos susitarimo keliamą grėsmę¹⁵⁶, tad santykiai vėl buvo ganėtinai komplikuoti. Tačiau verta atkreipti dėmesį į tai, kad I. Garibašvilis aktyviai nereiškė pozicijos dėl Rusijos įvykdytos Krymo aneksijos.

2015 m. jis džiaugėsi susitikimu su Turkijos premjeru Ahmetu Davutoglu, kur aptarė Turkijos ir Sakartvelo bendradarbiavimo ir dvišalių santykių perspektyvas¹⁵⁷, pabrėžė, kad tvari ekonomikos plėtra garantuoja Azerbaidžanui, Turkijai ir Sakartvelui galimybę tapti pagrindiniais ekonominių santykių tarp Rytų ir Vakarų veikėjais¹⁵⁸. Taip pat jis neigiamai pasirašytą susitarimą tarp Rusijos ir

---

<<https://www.rferl.org/a/georgia-russia-improve-ties/25207199.html>> [žiūrėta 2024-04-10]

¹⁵⁴ Foreign policy. *Look West, Young Man: Georgia's 31-Year-Old Prime Minister Turns To Europe, Not Russia*, 2014. <<https://foreignpolicy.com/2014/02/26/look-west-young-man-georgias-31-year-old-prime-minister-turns-to-europe-not-russia/>> [žiūrėta 2024-04-10]

¹⁵⁵ Ten pat

¹⁵⁶ BBC News. *Georgians protest against Russia-Abkhazia agreement*, 2014. <<https://www.bbc.com/news/world-europe-30071915>> [žiūrėta 2024-04-11]

¹⁵⁷ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/558508542978584576>> [žiūrėta 2024-04-12]

¹⁵⁸ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/573838463419572224>> [žiūrėta 2024-04-12]

Pietų Osetijos dėl režimo *de facto* bei pabrėžė, kad visas pasaulis Pietų Osetijos susitarimą vertina neigiamai.¹⁵⁹ Jis taip pat dar kartą tais metais susitiko su Turkijos premjeru Ahmetu Davutoglu bei pabrėžė susitikimo produktyvumą ir skirtą dėmesį prekybai ir ekonominiam bendradarbiavimui.

Galiausiai metų pabaigoje I. Garibašvilis pareiškė užuojautą Rusijos keleivinio lėktuvo katastrofos aukų šeimoms¹⁶⁰ bei pasveikino R. Erdoganą su pergale rinkimuose ir išreiškė viltį, kad Turkija padarė svarbų žingsnį, kuris dar labiau sustiprins dviejų šalių santykius.¹⁶¹

Pirmojo savo buvimo premjeru metu I. Garibašvilis stengėsi tęsti B. Ivanišvilio darbą ir perkrauti santykius su Rusija, juos normalizuoti, palaikyti ryšius paremtus ekonominiais pamatais bei taikyti „hedging“ teorijoje apibūdintą gerą santykį, neprisirišant prie kažkurios iš galių. Tačiau realizme išskirtas teiginys, kuomet karas diktuoja politinę darbotvarkę šįsyk pasitvirtino labiau, ir nuo 2008-ųjų išlikę nuoskaudos bei V. Putino sumanymai neleido atkurti tarpusavio ryšių – teritoriniai nesutarimai paėmė viršų.

2021 m. vasarį I. Garibašviliui grįžus į premjero postą vienas pirmųjų dalykų, kurį jis pareiškė, tai yra, kad susidūrę su precedento neturinčiais geopolitiniais iššūkiais, kartvelai turi susivienyti, kad įveiktų radikalią politiką ir atkurtų politinį dialogą vardan nepriklausomybės ir Europos/euroatlantinės integracijos. Jis pažymėjo, kad visos „protingos politinės partijos“ turėtų patekti į parlamentą, Sakartvelo demokratinę platformą¹⁶². Taip pat praėjus kuriam laikui jis kalbėjo su Ukrainos premjeru Denysu Šmyhaliu bei išreiškė Sakartvelo tvirtą paramą Ukrainos suverenitetui ir teritoriniam vientisumui. Pokalbio tarp dviejų premjerų metu buvo aptarti užsienio ir saugumo politikos tikslai, įsipareigojimas stiprinti bendras pastangas abiem šalims svarbiais klausimais, tokiais kaip bendradarbiavimas Juodosios jūros saugumo ir Rytų partnerystės klausimais.¹⁶³ Taigi galima teigti, kad antrą kadenciją premjero poste I. Garibašvilis pradėjo nuo aiškių provakarietiškų ir proukrainietiškų pareiškimų, kas turėjo būti neigiamai įvertina Kremliuje. Tai nepriminė jo pirmos kadencijos pradžios žingsnių.

Toliau jis minėtais metais džiaugėsi susitikimu su Turkijos prezidentu R. Erdoganu vizito Turkijoje metu, akcentavo surengtą labai produktyvią diskusiją apie Sakartvelo ir Turtingos strateginę partnerystę bei ryžtą toliau stiprinti ekonominį ir regioninį bendradarbiavimą, jog būtų užtikrinta taika

---

¹⁵⁹ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/578469182859145217>> [žiūrėta 2024-04-12]

¹⁶⁰ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/660515826701893633>> [žiūrėta 2024-04-12]

¹⁶¹ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2015. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/661151962948333568>> [žiūrėta 2024-04-12]

¹⁶² Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2021. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1364258098119114757>> [žiūrėta 2024-04-14]

¹⁶³ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2021. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1390684910768300033>> [žiūrėta 2024-04-14]

ir stabilumas regione.¹⁶⁴ I. Garibašvilis taip pat patvirtino dar kartą savo tvirtą paramą Ukrainos teritoriniam vientisumui ir suverenitetui bei iškelė Sakartvelo okupuotų teritorijų problemą. Anot jo, tik bendromis pastangomis su tarptautiniais partneriais galima apibrėžti aktyvią taikaus konflikto sprendimo viziją.¹⁶⁵ Galiausiai 2021 m. jis dar kartą susitiko su R. Erdoganu dvišalio ir regioninio bendradarbiavimo klausimais bei aptarė Sakartvelo ir Turkijos strateginės partnerystės gilinimo perspektyvas siekiant regiono taikos ir stabilumo.¹⁶⁶

Taigi 2021 m. I. Garibašvilio vadovavimas Sakartvelo Vyriausybei tarptautinėje erdvėje pasireiškė netiesiogine kritika Rusijai bei itin artimu bendradarbiavimu su Turkija. Tai labiau priminė Sakartvelo prezidentams būdingą komunikaciją, kuomet ieškoma bendrystės su Ankara, o Maskvai žeriami priekaištai dėl okupuotų teritorijų.

2022 m. vasario pabaigoje I. Garibašvilis akcentavo, kad Rusijos Donecko ir Luhansko pripažinimas yra dar vienas žingsnis, nukreiptas prieš pagrindinius tarptautinės teisės principus ir, deja, pakartoja Sakartvelo teritorijų okupaciją 2008 metais. Jis pažymėjo tvirtai remiantis Ukrainos suverenitetą ir teritorinį vientisumą¹⁶⁷, o prasidėjus karui pareiškė, kad Sakartvelas stovi su Ukraina bei karinis puolimas prieš suverenią šalį yra nepriimtinas. Jis ragino tarptautinę bendruomenę imtis visų įmanomų priemonių siekiant sustabdyti akivaizdų Rusijos vykdomą tarptautinės tvarkos pažeidimą ir išvengti tolesnio karinio eskalavimo.¹⁶⁸ Tai buvo griežta pozicija Rusijos klausimu, tačiau bene paskutinis pareiškimas jo kadencijos metu kritikuojuantis Maskvą bei po pirmosios karo dienos Sakartvelo premjeras praktiškai nekomunikavo karo Ukrainoje klausimu.

Sakartvelo premjeras tai metais džiaugėsi eiliniu susitikimu su R. Erdoganu, kuriame aptarė dvišalės, regioninės ir daugiašalės darbotvarkės klausimus susijusius su Turkija ir Sakartvelu. Taip pat akcentavo, kad šios dvi šalys yra ilgametės partnerės ir draugės, tvirtai įsipareigojusios toliau plėtoti strateginę partnerystę tarpusavyje.¹⁶⁹ Bet 2022 m. Baltarusijos diktatorius Aleksandras Lukašena atvyko į okupuotą Abchazijos regioną, dėl ko I. Garibašvilis pasipiktino ir griežtai pasmerkė A. Lukašenkos „vizitą“ į okupuotą Sakartvelo Abchazijos regioną ir susitikimus su Rusijos okupaciniu režimu. Šis žingsnis, anot jo, pažeidė Sakartvelo įstatymą dėl okupuotų teritorijų ir

---

¹⁶⁴ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2021. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1399794551620050951>> [žiūrėta 2024-04-14]

¹⁶⁵ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2021. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1429837854495100934>> [žiūrėta 2024-04-14]

¹⁶⁶ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2021. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1440570903545352202>> [žiūrėta 2024-04-14]

¹⁶⁷ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1495868597440323587>> [žiūrėta 2024-04-14]

¹⁶⁸ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1496761069385117698>> [žiūrėta 2024-04-15]

¹⁶⁹ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1571991687282425856>> [žiūrėta 2024-04-15]

prieštarauja tarptautinei teisei bei dvišaliams mūsų šalių santykiams.¹⁷⁰ Galiausiai 2022 m. jis užbaigė passveikindamas R. Erdooganą 99-ųjų Turkijos Respublikos paskelbimo metinių proga, palinkėjęs Turkijai ir jos žmonėms klestėjimo bei pasidžiaugęs turėdamas tokį „patikimą draugą ir strateginį partnerį“. Jis tikino esąs tikras, kad Sakartvelo ir Turkijos santykiai ateinančiais metais dar stiprės.¹⁷¹

2023 m. jis pasveikino Turkijos prezidentą R. Erdoganą su pergale rinkimuose, įvardijo jį „puikiu Sakartvelo bičiuliu“ bei tikini prisijungiantis prie turkų šventės ir nekantraujantis toliau stiprinti draugystės ir strateginės partnerystės ryšius tarp Sakartvelo ir Turkijos.¹⁷² Sveikinimą R. Erdoganui Sakartvelo premjeras paviešino netgi du kartus, palinkėjęs jam taikaus, stabilaus ir sėkmingo „draugiškos tautos“ vadovo kadencijos bei išreiškęs viltį, kad „įspūdinga Sakartvelo ir Turkijos strateginė partnerystė“ bus užmegzta toliau.¹⁷³ Taip I. Garibašvilis įtvirtino Tbilisio ir Ankaros ryšius, kai R. Erdogano pernelyg nesveikino nemaža dalis Vakarų šalių lyderių dėl jo vykdomų veiksmų, autoritarinio valdymo bei pozicijų įvairiais klausimais. O I. Garibašvilis dar ir susitikimo su R. Erdoganu, kur aptarė, kaip toliau stiprinti strateginę partnerystę ir stiprinti bendradarbiavimą dvišalėse, regioninėse ir daugiašalėse srityse.¹⁷⁴

Taip pat vėl buvo galima pradėti suprasti, kad Sakartvelo ministras pirmininkas Iraklis Garibašvilis nėra linkęs „stoti Rusijai skersai kelio“. Jis pareiškė, kad jei jo vadovaujama vyriausybė įves sankcijas Rusijai, reaguodama į pastarosios invaziją į Ukrainą, sprendimas lemtų „šalies ekonominių 10 procentų sumažėjimą“ ir „žlugimą visomis kryptimis“.¹⁷⁵ Taigi, skirtingai negu beveik visos Vakarų valstybės, I. Garibašvilis pasirinko neiti į konfrontaciją su Maskva pasverdamas ekonominius ir, matomai, politinius svertus bei nusprendė laviruoti tarp regiono galių.

Į pabaigą premjero poste I. Garibašvilis eilinį kartą pagyrė Turkiją kaip „vieną iš pagrindinių regioninių ir pasaulinių žaidėjų“ ir pagyrė „unikalią draugystę ir brolystę“ tarp dviejų valstybių, sakydamas kalbą Turkijos Respublikos 100-osioms metinėms skirtame priėmime. Sveikindamas Turkijos prezidentą Recepą Tayyipą Erdoğaną ir jo žmones su „istorine data“, Sakartvelo vyriausybės vadovas pabrėžė, kad Turkija tapo viena iš „svarbiausių“ valstybių pasaulyje dėl savo

---

¹⁷⁰ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1575169196786216967>> [žiūrėta 2024-04-15]

¹⁷¹ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1586273391291826179>> [žiūrėta 2024-04-15]

¹⁷² Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2023. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1662875486584729600>> [žiūrėta 2024-04-15]

¹⁷³ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2023. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1665090240036364289>> [žiūrėta 2024-04-15]

¹⁷⁴ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2023. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1703506222178095441>> [žiūrėta 2024-04-15]

¹⁷⁵ Agenda.ge. *PM: Georgia imposing sanctions on Russia would lead to “collapse in all directions”*, 2023. <<https://agenda.ge/en/news/2023/3574#gsc.tab=0>> [žiūrėta 2024-04-15]

„nesvyruojančių ambicijų ir nuoseklios politikos“. ¹⁷⁶

Turkija tapo viena iš pagrindinių politinių ir ekonominių žaidėjų tiek regioniniu, tiek pasauliniu mastu. Labai vertiname reikšmingą Turkijos indėlį skatinant taiką, stabilumą ir vystymąsi tiek kaimynystėje, tiek už jos ribų“, – sakė jis. Pabrėždamas „unikalų“ dvišalį bendradarbiavimą nuo Sakartvelo nepriklausomybės atgavimo 1991 metais, premjeras sakė, kad partnerystė palaipsniui virto „tvirta strategine partneryste“, kuri, jo teigimu, „ypač akivaizdi“ „dinamiškuose ekonominiuose“ ryšiuose. ¹⁷⁷

Įdomi buvo ir jo pateikta statistika, kuomet I. Garibašvilis įvardino Turkiją kaip vieną iš „pagrindinių“ Sakartvelo prekybos partnerių per daugelį metų bei sakė, kad dvišalės prekybos apyvarta per pirmuosius aštuonis 2023 metų mėnesius siekė du milijardus Jungtinių Amerikos Valstijų dolerių, ir išreiškė viltį, kad ši suma padidės iki trijų milijardų dolerių. šių metų pabaigos. Jis taip pat pažymėjo, kad Turkijos įmonės toliau investavo į Sakartvelą, tiesioginės užsienio investicijos per pastaruosius trejus metus pasiekė beveik 370 mln. dolerių, o Turkijos įmonių skaičius Sakartvele viršijo 10 tūkst. ¹⁷⁸ Taigi, premjeras aiškiai ir nedviprasmiškai antrosios savo kadencijos metu parodė, kad Turkija Sakartvelui yra nepamainoma, svarbi partnerė ir gana aiškiai įvardijo ne tik politinę Sakartvelo priklausomybę nuo Ankaros, bet ir ekonominę pateikdamas skaičius.

Taip pat jis reguliariai reiškė užuojautas dėl tragedijų Turkijoje dėl tragiškos avarijos greitkelyje ¹⁷⁹, anglių kasyklos avarijos Bartino provincijoje ¹⁸⁰, eilinio teroristinio išpuolio Stambule ¹⁸¹ bei didelį rezonansą sukėlusio žemės drebėjimo Turkijoje. Visas atvejais I. Garibašvilis žadėjo visokeriopią pagalbą bei maldas už nukentėjusius. ¹⁸² Galiausiai ir susitikęs su R. ERdoganu jis patvirtino Sakartvelo paramą ir solidarumą Turkijai. ¹⁸³

Taigi I. Garibašvilio laikotarpis būnant premjeru du kartus buvo itin permainingas, tačiau esminiai jo bruožai santykių su Maskva ir Ankara atitinka „hedging“ teoriją – laviravimas, pastangos nei vienos šalies nesupykdyti bei palaikyti santykius, ypač su Turkija. Su Rusija santykių

---

¹⁷⁶ Agenda.ge. *Georgian PM lauds Turkey as “major” global player, “unique” ties on country’s 100th anniversary*, 2023. <<https://old.agenda.ge/en/news/2023/4094#gsc.tab=0>> [žiūrėta 2024-04-15]

¹⁷⁷ Ten pat

¹⁷⁸ Agenda.ge. *Georgian PM lauds Turkey as “major” global player, “unique” ties on country’s 100th anniversary*, 2023. <<https://old.agenda.ge/en/news/2023/4094#gsc.tab=0>> [žiūrėta 2024-04-15]

¹⁷⁹ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1561339943242407936>> [žiūrėta 2024-04-16]

¹⁸⁰ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1581189315748859905>> [žiūrėta 2024-04-16]

¹⁸¹ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2022. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1591831641324130304>> [žiūrėta 2024-04-16]

¹⁸² Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2023. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1622493011312623616>> [žiūrėta 2024-04-16]

¹⁸³ Irakli Garibashvili „Twitter“ paskyra, 2023. <<https://twitter.com/GharibashviliGe/status/1628740194848366593>> [žiūrėta 2024-04-16]

dinamika buvo permaininga ir tvirtų ryšių užmezgti nepavyko, tačiau galop, kai visas Vakarų pasaulis spaudė Sakartvelą įvesti sankcijas Maskvai dėl jos pradėto karo Ukrainoje, Tbilisis atsisakė tą padaryti taip tęsdamas laviravimą tarp dviejų regiono galių, nors, kaip parodė komunikacija ir skaičiai, priklausomybė nuo Turkijos yra daug didesnė. Pritaikytina ir realizmo teorija šiam atvejui, kuomet iš savanaudiškų paskatų yra priimtas sprendimas laviruoti dviem galiom skirtingomis priemonėmis kovojant dėl įtakos regione. Tarp kitų nagrinėtų prezidentų ir premjerų I. Garibašvilis taip pat išsiskyrė tuo, kad Turkijai skyrė daugiau dėmesio negu Rusijai.

I. Garibašvilis taip pat skyrėsi nuo prezidentinės linijos ir vis tik bandė visais būdais palaikyti gerus santykius su Rusija ir Turkija, nors dinamika ir buvo permaininga. Jis interpretavo Sakartvelą kaip mažą valstybę, kuri negali būti dar vienu žaidėju regione bei, siekdamas savų interesų, pasirinko „hedging“ teorijoje atspindimą laviravimą.

G. KVIRIKAŠVILI (2015–2018 M. LAIKOTARPIS)

Giorgi Kvirikašvili šalies premjeru buvo vienu ramesnių laikotarpiu kalbant apie užsienio politiką regione, Ukraina ir Rusija buvo sutarusi dėl paliaubų kovojant dėl Rytų Ukrainos, tačiau buvo bandymas surengti perversmą Turkijoje, tad įvykių 2015–2018 m. laikotarpiu taip pat netruko.

G. Kvirikašvilis kadencijos pradžioje išreiškė pasirengimą pasiūlyti Tbilisį taikioms deryboms dėl Kalnų Karabacho¹⁸⁴, aiškiai ir nedviprasmiškai deklaravęs Sakartvelo siekį įstoti į NATO¹⁸⁵, žadėjęs, kad abejonių šalies užsienio politikos trajektorija nebus¹⁸⁶, o „Sakartvelo svajonės“ partijos užsienio politika yra visiškai suderinta su Sakartvelo žmonių valia ir tai, anot jo, ne tik politinis pasirinkimas, o filosofija, kuria dalijamasi su Europa¹⁸⁷. Taigi, G. Kvirikašvilis siekė parodyti Sakartvelą, kaip potencialų konflikto regione moderatorių, tarp Armėnijos ir Azerbaidžano bei akivaizdų siekį prisijungti prie Vakarų alijanso.

Premjeras akcentavo, kad Sakartvelas pasisako už taikų konflikto Kalnų Karbache sprendimą¹⁸⁸, toliau akcentavo Sakartvelo pasirinkimą eiti Europos Sąjungos ir euroatlantinės integracijos keliu pabrėždamas, kad Sakartvelo istorija ir ateitis yra europietiška¹⁸⁹ bei kaip ir

---

¹⁸⁴ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/723060979198660608>> [žiūrėta 2024-04-17]

¹⁸⁵ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/724939566109564929>> [žiūrėta 2024-04-17]

¹⁸⁶ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/730784972152377344>> [žiūrėta 2024-04-17]

¹⁸⁷ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/731466521323679746>> [žiūrėta 2024-04-17]

¹⁸⁸ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/735756125887303680>> [žiūrėta 2024-04-17]

¹⁸⁹ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/743367144134610944>>

tuometinis prezidentas bei visos partijos pasirašęs deklaraciją dėl Sakartvelo euroatlantinės integracijos.¹⁹⁰

Kaip ir pirmtakai bei vėliau sekę šalies pagrindiniai atstovai, G. Kvirikašvili nevengė teigiamų žodžių apie Turkiją, kurios demokratinės plėtros ir demokratiškai išrinktos vyriausybės saugumas Sakartvelui yra, jo žodžiais, labai svarbus. G. Kvirikašvili išreiškė palaikymą Turkijai, kurioje tuo metu buvo bandyta surengti karinį perversmą bei pabrėžė, kad tokie metodai yra nepriimtini visoms demokratinėms valstybėms.¹⁹¹

„Situaciją stebėsime visą naktį. Siekdami užtikrinti mūsų piliečių saugumą, kol kas ribojame judėjimą per sieną. Oro siena uždaryta, visi skrydžiai atšaukti, tačiau tai gali keistis priklausomai nuo situacijos ryte. Mes patariame savo piliečiams, kad ir kur jie būtų, kol kas nekeliautų į Turkiją, kaip tikimės nepatartina, nes situacija ten nestabili. Tikrai tikimės, kad ji greitai stabilizuosis. Tikėtina, kad ryte surengsime dar vieną posėdį, kad būtų imtasi tolesnių korekcinių veiksmų, atsižvelgiant į naujausią informaciją“, – teigė premjeras. Vyriausybės vadovas taip pat buvo paklaustas, ar tokiais aplinkybėmis gali būti kokia nors Rusijos grėsmė, ar ne. Giorgi Kvirikašvili teigimu, saugumo priemonės turi būti sustiprintos visose sienose.¹⁹²

„Ten vakar pasigirdo kažkokie apgailėtini pareiškimai, kurie, žinoma, mums rūpi. Šią situaciją analizuojame. Taip, diskutavome apie saugumo priemones ir šia kryptimi. Tačiau kol kas destabilizacijos požymių neaptikta. Turime būti atsargūs visose savo sienose ir turime laikytis sustiprintų saugumo priemonių. Tokias priemones turime šiuo metu ir artimiausioje ateityje, kol situacija nepasikeis“, – sakė Giorgi Kvirikašvili.¹⁹³

Ir toliau savo komunikacijoje G. Kvirikašvili akcentavo, koks svarbus yra demokratiškai išrinktos Turkijos vyriausybės saugumas bei karinio perversmo nepriimtinumą.¹⁹⁴ Galiausiai neužilgo įvyko jo vizitas Ankaroje, kurio metu pasirašyta bendradarbiavimo sutartis tarp Turkijos ir Sakartvelo¹⁹⁵, taip pat rūpinosi tolimesniais prekybos ir ekonominiais santykiais tarp Tbilisio ir

---

[žiūrėta 2024-04-17]

¹⁹⁰ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/751398660886372352>>

[žiūrėta 2024-04-17]

¹⁹¹ Government of Georgia. Giorgi Kvirikashvili: “The safety of the democratically elected government in partner Turkey is very important to us”, 2016. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=440&info_id=56702>

[žiūrėta 2024-04-17]

¹⁹² Ten pat

¹⁹³ Government of Georgia. Giorgi Kvirikashvili: “The safety of the democratically elected government in partner Turkey is very important to us”, 2016. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=440&info_id=56702>

[žiūrėta 2024-04-17]

¹⁹⁴ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/754244549057404929>>

[žiūrėta 2024-04-18]

¹⁹⁵ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/755324465580503040>>

[žiūrėta 2024-04-18]

Ankaros.¹⁹⁶

Sakartvelo premjeras jau 2017 m. taip pat griežtai pareiškė, kad bet kokie vadinamieji rinkimai ar referendumas Sakartvelo okupuotose teritorijose yra neteisėti ir negali turėti jokios teisinės pasekmės, kaip nustatyta civilizuoto pasaulio skrupulingai laikomasi tarptautinės teisės normų. Anot jo, svarbu tai, kad tarptautinė bendruomenė ir atskiros valstybės jau aiškiai išreiškė savo poziciją palaikančios Sakartvelo suverenitetą ir teritorinį vientisumą, dar kartą patvirtindamos savo vienybę smerkdamos nelegaliai surengtus vadinamuosius rinkimus ir referendumą Cchinvalio srityje.¹⁹⁷

„Vadinamojo referendumo dėl vieno iš senovinių Sakartvelo regionų pervadinimo, kad jis skambėtų panašiai į Rusijos Federacijos temą, surengimas, mūsų nuomone, yra pagrindas neteisėtai regiono aneksijai. Deja, tokiais provokuojančiais veiksmais Rusijos Federacija tyčia bando sukompromituoti taikų konfliktų sprendimą ir užkirsti kelią pasitikėjimo tarp okupacinių linijų draskomų bendruomenių kūrimui. Esu įsitikinęs, kad mes, gruzinai ir osetinai, rasime būdą, kaip susitaikyti ir įveikti šį istoriškai neegzistuojantį susvetimėjimą ir kartu dirbsime kurdami mūsų bendrą tėvynę, mūsų bendrą valstybę – Sakartvelą“, – pabrėžė G. Kvirikašvilis.¹⁹⁸ Taigi premjeras Rusijos atžvilgiu buvo griežtas, nors nekalbėjo apie tai, ką šalis darė Ukrainoje nuo 2014 m., tačiau pabrėžė jos blogą elgesį su Sakartvelo okupuotomis teritorijomis. Tuo metu Turkiją G. Kvirikašvilis kaip ir anksčiau vadino strateginė partnerė, kurios stabili plėtra yra svarbi Sakartvelui ir regionui¹⁹⁹, toliau buvo rengiamos diskusijos gilinant draugiškus santykius ir pagrindines strateginės partnerystės kryptis tarp Sakartvelo ir Turkijos.²⁰⁰

Premjeras reagavo ir į Rusijos Valstybės Dūmos Švietimo ir mokslo komiteto pirmininko Viačeslavo Nikonovo pareiškimą, kai jis nurodė, kad Rusijos Federacija neprieštarauja Sakartvelo ir Ukrainos stojimo į ES perspektyvai, tačiau Maskva pasisako prieš atitinkamų šalių integraciją į NATO.²⁰¹

„Sakartvelas nebėra „pašto“ valstybė. Pats laikas tą priešdėlį pamiršti. Esame Rytų Europos šalis visais būdais. Sakartvele korupcijos lygis yra vienas žemiausių ir šia prasme esame daugelio Europos šalių lyderiai. (...) Taigi prieštarauti Sakartvelo europietiškiems ir euroatlantiniams siekiams

---

¹⁹⁶ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/755399815270391808>> [žiūrėta 2024-04-18]

¹⁹⁷ Government of Georgia. *Georgian Prime Minister's Statement on the So-Called Elections and Referendum in Occupied Tskhinvali Region*, 2017. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=463&info_id=60646> [žiūrėta 2024-04-18]

¹⁹⁸ Ten pat

¹⁹⁹ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/854032025568903168>> [žiūrėta 2024-04-19]

²⁰⁰ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/866957610037256192>> [žiūrėta 2024-04-19]

²⁰¹ Government of Georgia. *Prime Minister of Georgia at the Global Security Forum*, 2017. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=463&info_id=61179> [žiūrėta 2024-04-19]

yra visiškai nelogiška, nes daugiau nei 75 proc. Sakartvelo gyventojų palaiko integraciją į NATO, o Europos integraciją remia daugiau nei 80 proc. gyventojų”²⁰²

„Tikime, kad šie tikslai bus pasiekti nuoseklaus ir tikslo siekiančio darbo rezultatas. Rusija palaiko Sakartvelo europinę integraciją? Kas yra Sakartvelas rusų suvokimu? Tai yra svarbiausias klausimas. Kaip atrodo Sakartvelo žemėlapis? Kokią šalį turi omenyje Rusija? Tai yra pagrindiniai klausimai. Atsiprašau, bet pastaba apie mažus ekonomikos augimo tempus skamba sarkastiškai, atsižvelgiant į tai, kad mūsų stabilumui grėsmę kelia Rusijos įsikišimas“, – į Rusijos Valstybės Dūmos Švietimo komiteto pirmininko pastabą atsakė Giorgijus Kvirikašvilis.²⁰³

Kalbėdamas apie Rusijos Federaciją, premjeras taip pat nurodė, kad „reikia susilaikyti nuo kaimynų pavertimo priešais“. „Buvimas apsuptas stabilių ir demokratiškų kaimynų tarnauja kiekvieno iš mūsų interesams. Kita vertus, ši partnerystė turi būti grindžiama pagrindiniais abipusės pagarbos teritoriniam vientisumui ir suverenitetui bei pagarbos kitų šalių suvereniems sprendimams principais.²⁰⁴ Taigi, bent 2017 m. Sakartvelo ir Rusijos santykiai buvo stabiliai blogi, abipusiškai priekaištaujant Maskvai ir Tbilisiui dėl skirtingų priežasčių ir G. Kvirikašvilis tais metais savo prioritetų sąrašė neturėjo minties taikytis su Maskva, skirtingai negu pirmtakai premjerai.

Tačiau jis toliau dėkojo Turkijai už paramą ir pagalbą kovojant su Borjomi miško gaisru.²⁰⁵ Taip pat vėliau aptarė puikią dvišalio bendradarbiavimo dinamiką, ypač ekonomikos kryptimis, pabrėždamas būtinybę imtis tolesnių žingsnių šia kryptimi. Ypatingas dėmesys susitikime buvo skiriamas dalyvavimui regionui svarbiuose transporto ir energetikos projektuose, akcentuojant Baku-Tbilisio-Karso geležinkelio reikšmę. Turkijos ir Sakartvelo premjerai taip pat aptarė regiono saugumo klausimus bei Ankara dar kartą patvirtino remianti Sakartvelo euroatlantinę integraciją.²⁰⁶ Iki 2017 m. akivaizdžiai buvo visomis prasmėmis toliau plėtojami ryšiai su Ankara, išreiškus palaikymą, visų pirma, jos išrinktai valdžiai karinio perversmo metu, toliau tęsiant bendradarbiavimą saugumo klausimais, gavus palaikymą dėl Sakartvelo euroatlantinės integracijos bei galiausiai puoselėjant santykius ekonomiais klausimais.

Vis tik paskutiniaisiais savo kadencijos metais G. Kvirikašvilis ne vieną kolegą tarptautinėje erdvėje, ypatingai kalbant apie Vakarų, nustebino, nusprendęs kalbėti, pradžioje, apie taiką su abchazais.

---

²⁰² Government of Georgia. *Prime Minister of Georgia at the Global Security Forum*, 2017. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=463&info_id=61179> [žiūrėta 2024-04-19]

²⁰³ Ten pat

²⁰⁴ Ten pat

²⁰⁵ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/900035416329519104>> [žiūrėta 2024-04-19]

²⁰⁶ Government of Georgia. *Giorgi Kvirikashvili to Participate in the Meeting of Georgia-Turkey Strategic Cooperation Council*, 2018. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=497&info_id=63530> [žiūrėta 2024-04-19]

„Esu įsitikinęs, kad ir kitoje spygliuotų vielų pusėje yra žmonių, kuriems rūpi mūsų šimtametė sambūvio istorija. Taip pat manau, kad tarp visų pusių yra racionalių jėgų, kurios tiki taika ir bendradarbiavimu. Mūsų laukia sunkiausias kelias, kurį turime įveikti kartu, bet žlugsime, jei leisime savo emocijoms, kad ir kokia teisėta, ar agresijai vėl neribotam laikui ar ilgam atidės susivienijimo procesą. Esu įsitikinęs, kad įrodysime pakankamai išmintingi ir toliau kurdami šalies ateitį, vykdydami atsakomybę prieš savo ateities kartas. Remiantis pastarosiomis dienomis ir valandomis gauta informacija, galima teigti, kad mūsų pastangos duos vaisių ir jau artimiausiu metu galėsime“, – pasisakė tuometinis Sakartvelo premjeras.²⁰⁷

Vis tik labiausiai nustebino Sakartvelo ministro pirmininko Giorgi Kvirikašvili kreipimasis į aukščiausią Rusijos Federacijos valdžią, praėjusius dešimčiai metų nuo Sakartvelo ir Rusijos karo. Jame Maskva raginama grįžti prie normalių santykių su Tbilisiu bei, anot jo, Sakartvelas yra tuo suinteresuotas.

„Maskvai pripažinus Abchazijos ir Cchinalio regiono nepriklausomybę, perspektyva užmegzti normalius tarpvalstybinius santykius atsidūrė aklavietėje. Dabar turime tokį pasirinkimą – pasitikti šią datą su abipusiais kaltinimais ir aštriais pareiškimais arba imtis pagrįstų, net nedidelių žingsnelių, kad mūsų santykiai išeitų iš šio rato. Jau paskelbėme ir dar kartą patvirtiname, kad esame suinteresuoti pasiekti realią pažangą Ženevos tarptautinių diskusijų procese, dėl kurio patvirtinau pasirengimą asmeniškai dalyvauti. Išreiškiame pasirengimą tiesioginiam dialogui su abchazais ir osetiniais ir konstruktyvus Rusijos požiūris šiuo klausimu būtų sveikintinas“, – teigė G. Kvirikašvilis.

„Esant politinei valiai, galima imtis kitų pagrįstų veiksmų. Deja, šiandien susiduriame su sunkia realybe. Atkūrėme dvišalius prekybinius ir ekonominius santykius, tačiau tragiškų įvykių grandinė vis dar tęsiasi. Tai kenkia perspektyvai reguliuoti Sakartvelo ir Rusijos santykius. (...) Kreipiuosi į Rusijos Federacijos Vyriausybę, kad ji imtųsi bendrų žingsnių, siekiant įveikti šią sudėtingą situaciją, suvokiant atsakomybę dabartinėms ir ateities kartoms“, – rašoma premjero pranešime.²⁰⁸

Minėtas jo pranešimas buvo priimtas kaip eilinis „Sakartvelo svajonės“ partijos atstovo, tapusio Vyriausybės vadovu, bandymas atkurti santykius su Rusija ir pakreipti valstybės kryptį, kuri ėjo eurointegracijos, Vakarų link. Tačiau reikia atsižvelgti ir į tai, kad pareiškimas buvo prieš jam paliekant premjero postą, tad realių, didelių žingsnių šiuo klausimu jis jau nebelabai galėjo imtis.

Tarp jo pasisakymu, tradiciškai, buvo ir užuojautos Turkijos žmonėms dėl teroristinio išpuolio

---

²⁰⁷ Government of Georgia. *Prime Minister's Statement*, 2018.

<https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=497&info_id=63624> [žiūrėta 2024-04-22]

²⁰⁸ Government of Georgia. *Giorgi Kvirikashvili addresses the highest authority of Russian Federation*, 2018.

<<https://soa.gov.ge/en/2018/03/09/giorgi-kvirikashvili-addresses-the-highest-authority-of-russian-federation/>> [žiūrėta 2024-04-22]

Stambulo centre,²⁰⁹ išpuolio viename iš Stambulo oru uostų²¹⁰, teroristinio išpuolio Turkijoje²¹¹ bei dar vieno išpuolio Stambule²¹², reiškiant palaikymą Turkijos žmonėms.

Taip pat, kaip ir tuometinis Sakartvelo prezidentas, jis užuojautas reiškė ir Rusijai dėl tragiškų įvykių Karelijoje, kuomet mirė vaikai²¹³, teroristinio išpuolio Sankt Peterburgo²¹⁴ bei lėktuvo katastrofos netoli Maskvos.²¹⁵ Tačiau Rusijos atveju, užuojautos žodžiai Sakartvelo Vyriausybės vardu buvo skiriami Rusijos žmonėms, nes šios šalies valdžiai, kaip buvo daroma kalbant apie Turkiją.

Taigi, G. Kvirikašvilio premjeravimo laikotarpis pasižymėjo pora esminių momentų – dar kadencijos pradžioje išreikštu palaikymu Turkijos valdžiai karinio perversmo ir nuolatos gerinamai bei puoselėjamais santykiais su Ankara visos kadencijos metu visose įmanomose srityse. Tuo metu su Rusija iš esmės visos kadencijos metu išliko prasti, premjeras nevengė kritikos Maskvai dėl okupacinės politikos, tačiau tai šiek tiek pakito pačioje kadencijos pabaigoje, kuomet jis, praėjus 10 metų nuo Rusijos ir Sakartvelo karo, nusprendė kreiptis į valdžią Maskvoje dėl galimybės ieškoti taikaus konflikto sprendimo bei puoselėti tarpusavio santykius.

„Hedging“ teorijos pagrindus G. Kvirikašvilis į kadencijos pabaigą atitiko – vis tik nuspręsta tarp dviejų regiono galių rinktis atsargią politiką ir ieškoti taikių santykių ne tik su Ankara, bet ir su Maskva. Maža valstybė užsiėmė „racionalios valstybės“ poziciją ir nestojo skersai kelio – bandė palaikyti vienodai teigiamus santykius su visomis didžiosiomis galiomis bei siekti savų interesų. O realizmo teorija patvirtina Rusijos ir Turkijos galios siekį bei vis grįžtantį Sakartvelo politikų momentą, kuomet jie remiasi karo patirtimi dėliodami savo politinę darbotvarkę.

Visi nagrinėti premjerai atitiko „hedging“ teorijoje akcentuotą „racionalios valstybės“ poziciją, skirtingais laikotarpiais bandė su Rusija turėti taikius santykius, tačiau tai išvystyti į kažkokį tampsnį bendradarbiavimą – viskas baigdavosi toliau palaikomais ekonominiais ryšiais, rusų migracija į Sakartvelą, bet ne politiniu dideliu bendradarbiavimu. Tuo metu su Turkija santykiai klostėsi puikiai ir nei vienas Sakartvelo politikas per 10 metų laikotarpį Ankaros nekritikavo, o

---

²⁰⁹ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/740182119822065664>> [žiūrėta 2024-04-22]

²¹⁰ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/747889759905779717>> [žiūrėta 2024-04-22]

²¹¹ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/811213844320317440>> [žiūrėta 2024-04-22]

²¹² Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/815484190787506176>> [žiūrėta 2024-04-22]

²¹³ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2016. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/744882174432845824>> [žiūrėta 2024-04-22]

²¹⁴ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2017. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/848886694367703040>> [žiūrėta 2024-04-22]

²¹⁵ Giorgi Kvirikashvili „Twitter“ paskyra, 2018. <<https://twitter.com/KvirikashviliGi/status/962718798418796544>> [žiūrėta 2024-04-22]

stengėsi palaikyti kuo glaudesnius ryšius.

Ekonominiai rodikliai rodo, kad per pastaruosius 27 metus Turkijos eksportas į Sakartvelą išaugo 14,3 proc. nuo 67,7 mln. JAV dolerių 1995 m. iki 2,49 mlrd. dolerių 2022 m. 2022 m. Sakartvelas į Turkiją eksportavo produkcijos už 490 mln. dolerių. Pagrindiniai produktai, eksportuojami iš Sakartvelo į Turkiją, buvo elektra (113 mln. dolerių), trikotažiniai marškinėliai (72,8 mln. dolerių) ir geležies lydiniai (60 mln. dolerių).²¹⁶

Sakartvelo ekonominė priklausomybė nuo Rusijos 2023 m., palyginti su 2022 m., mažėjo, nors, palyginti su 2021 m., ekonominė priklausomybė nuo Rusijos vis dar buvo žymiai didesnė. 2023 m. metais Sakartvelas iš Rusijos perlaidų, turizmo ir prekių eksporto gavo 3,1 mlrd. JAV dolerių ir 2023 metais pajamos iš Rusijos sudarė 10,3 proc. Sakartvelo ekonomikos (BVP), o 2022 metais – 14,5 proc. 2021 metais šis skaičius siekė 6,3 proc., o prieš pandemiją, 2019 m., siekė 9,7 proc.²¹⁷

Taigi, ir ekonominiai rodikliai rodo, kad Tbilisis palaiko ryšius su abejomis regiono galiomis ir tą daro panašiu lygiu per finansinę prizmę, tačiau didesnę teigiamą ryšį politiniame lygmenyje palaikydami su Ankara, daugiausiai dėl susiklosčiusių istorinių aplinkybių bei, ypač dėl Rusijos okupuotų teritorijų ir karo 2008 m. Tačiau pastaruoju laikotarpiu tarp Tbilisio ir Maskvos valdžių atsiranda tam tikrų panašumų, ypač kalbant apie kartvelišką „užsienio agentų“ įstatymą, kuris yra tam tikras analogas Rusijoje jau priimtam tokiam įstatymui.

IŠVADOS

Šiame darbe siekiant atsakyti į pagrindinį tyrimo klausimą, kaip Sakartvelui sekasi laviruoti tarp Rusijos ir Turkijos, buvo išskirti svarbiausi realizmo ir „hedging“ teorijos aspektai literatūroje, pritaikant turimą medžiagą Sakartvelo atvejui, remiantis metodologija atlikta penkių Sakartvelo politikų santykio su Rusija ir Turkija kūrimo analizė, palyginta Prezidentūros ir Ministrų Kabineto kuriamą tarpvalstybinių santykių perspektyva 2012–2024 metais bei apibendrinti tyrimo rezultatus, išsiaiškinant, kaip Sakartvelas laviruoja tarp minėtų dviejų regiono galių.

Realizmo teorijoje pabrėžiama valstybių svarba, daug kalbama apie karą, konfliktą, jo paiešką ir galios svarbą tarptautiniuose santykiuose. Juo remiantis galima pagrįsti didžiųjų valstybių agresyvų elgesį siekiant dar didesnės galios, valstybės rūpinasi savo interesais ir saugumu, kovoja dėl to. Tai paaiškino, kodėl Rusija ir Turkija savo agresyviu elgesiu siekė įtakos tiek regione, tiek už jo ribų, taip

---

²¹⁶ OEC World. *Turkey/Georgia*, 2022. <<https://oec.world/en/profile/bilateral-country/tur/partner/geo>> [žiūrėta 2024-04-22]

²¹⁷ Transparency International Georgia. *Georgia's Economic Dependence on Russia: Summary of 2023*, 2024. <<https://transparency.ge/en/blog/georgias-economic-dependence-russia-summary-2023>> [žiūrėta 2024-04-22]

pat pagrindė Sakartvelo pasirinkimus, remiantis istorine praeitimi priimti sprendimus, ypatingai santykių su Rusija atžvilgiu.

Galima teigti, kad Sakartvelo prezidentų priešiškus Rusijai motyvuojamas nerimu ne tik dėl savo pačių saugumo ar demokratijos, bet ir dėl Ukrainos suvereniteto. Realizmo teorija atitinka toki svarbiausių šalies politikų elgesį, nes jų tikslas nėra *per se* pakenkti Rusijai ar jos režimui, bet labiau tai yra reakcija į jos agresyvumą. Esant tik realistinei politikai, būtų galima tikėtis labiau antirusiškos, istorine praeitimi besiremiančios politikos, kokią iš esmės prezidentai ir siūlo, tačiau kaip buvo minėta, premjerai turi didesnę galią šalyje ir jų dėka šalies politika linksta prie to, kas yra aprašoma „hedging“ teorinėje prieigoje. Tačiau tai tyrimo metu buvo naudojama kaip antrinė literatūra.

Tuo metu „hedging“ teorijoje teigiama, kad mažosios valstybės neturi pasirinkimo, kaip tik vadovautis apsidraudimo teorija ir laviruoti tarp dviejų didžiųjų galių, tsiekiant padėti pačioms sau ir norint išlaikyti identitetą esant neapibrėžtumo sąlygoms. Maža valstybė užsiima „racionalios valstybės“ poziciją ir palaiko vienodai teigiamus santykius su visomis didžiosiomis galiomis bei siekia savų interesų, kaip šiuo atveju su Maskva bei Ankara. Apsidraudimu siekiama sukurti pusiausvyrą, kuri atkreiptų dėmesį ir leistų suprasti, kad rizika visada išliks ir jos neįmanoma pašalinti, tad reikia iš to pasiimti kiek įmanoma daugiau garantijų.

Prezidentai, tiek G. Margvelašvilis, tiek S. Zurabišvili netaikė lavravimo tarp regioninių galių politikos, nuolatos kritikavo Maskvą dėl skirtingų tarptautinės teisės pažeidimų, reikė palaikymą Ukrainai, o Turkijai itin didelio dėmesio neskyrė, tačiau palaikė draugišku, bendradarbiavimu pagrįstus santykius. Taigi, prezidentinė linija neatitiko „hedging“ teorijoje numatyto racionalaus valstybės veikimo tarp dviejų galių, stengiantis bendradarbiauti tiek su viena, tiek su kita puse – su Maskva pasirinktas konfrontacijos kelias dėl realizmo teorijoje minimų buvusių istorinių naratyvų, prezidentų kalbose mažosios valstybės yra suvokiamas kaip lygiavertis vienetas didžiosioms galioms ir šie du politikai nemanė, kad yra būtinas apsidraudimas, „racionalios valstybės“ buvimas.

Vis tik šalies premjerai 2012–2024 m. laikotarpiu atitiko „hedging“ teorijoje akcentuotą „racionalios valstybės“ poziciją, skirtingais laikotarpiais bandė su Rusija turėti taikius santykius, nors to išvystyti į glaudesnę bendradarbiavimą nepavyko. Vis tik Vyriausybių vadovai elgėsi taip, kad jų atstovaujama maža valstybė, Sakartvelas, gali išlošti tik laviruodama tarp galių, stengdamasi būti „visiems gera“ bei vystė pragmatinius santykius. Su Turkija santykiai klostėsi puikiai ir nei vienas Sakartvelo politikas per daugiau nei 10 metų laikotarpį Ankaros nekritikavo, o stengėsi palaikyti kuo glaudesnius ryšius. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Sakartvelo konstituciją daug daugiau galių turi šalies Vyriausybė, galima konstatuoti, jog Tbilisio pastarojo dešimtmečio politika atitiko „hedging“ teorijoje išskirtus bruožus, laviruojant tarp dviejų regiono galių – nesipriešinimas, bendradarbiavimas, neėjimas į konfrontaciją ir pastangos tokiu būdu išlaikyti suverenitetą.

Galiausiai apibendrinant galima išvelgti didelę skirtį tarp prezidentinės ir vyriausybės linijos

Sakartvele, prezidentai – aštrūs veikėjai, smerkiantys Rusiją, Vyriausybės vadovai – pragmatikai, su didžiosiomis galiomis gerus santykius besistengiantys palaikyti politikai. Atsižvelgiant į šalies politinę santvarką, galima konstatuoti, kad Sakartvelas po M. Saakašvilio eros pabaigos 2012 m. perėjo į apsidraudimo politiką ir visomis išgalėmis gerino santykius su Maskva ir Ankara, nors su Rusija to iki galo nepavyko, bet tiek komunikacija, tiek neįvestos sankcijos Maskvai po 2022 m. rodo, kad šiuo metu esanti valdžia Sakartvele priėmė sprendimą veikti pagal „hedging“ teorijoje nustatytus parametrus – būti maža, racionalia valstybe ir taip išlaikyti identitetą esant neapibrėžtumo sąlygoms.

LITERATŪROS SĄRAŠAS IR ŠALTINIAI

1. Pelkmans, Mathijs. *The wounded body: reflections on the demise of the „Iron curtain“ between Georgia and Turkey*, 1999.
2. Petersen, Alexandros. *Integration in Energy and Transport – Azerbaijan, Georgia, and Turkey*, 2016.
3. Dikkaya, Mehmet; Ozyakisir, Deniz. *Developing Regional Cooperation Among Turkey, Georgia and Azerbaijan: Importance of Regional Projects*, 2008.
4. Gurbanov, Ilgar. *Revitalizing the Military Dimension of the Azerbaijan-Georgia-Turkey Tripartite Partnership*, 2017. <[https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13459-revitalizing-the-military-dimension-of->](https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13459-revitalizing-the-military-dimension-of-) [žiūrėta 2023-06-07]
5. Garibov, Azad. *Azerbaijan, Georgia, Turkey: Advancing the Military Dimension of the Trilateral Partnership*, 2018. <<https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2018-1-page-37.htm>> [žiūrėta 2023-06-08]
6. Celik, Sinem. *Effect of Turkish public diplomacy activities on relations between Turkey and Georgia*, 2016.
7. Badalyan, Gohar; Herzfeld, Thomas; Rajcaniova, Miroslava. *Transport infrastructure and economic growth: Panel data approach for Armenia, Georgia and Turkey*, 2014.
8. Kakachia, Kornely K. *Challenges to the South Caucasus regional security aftermath of Russian–Georgian conflict: Hegemonic stability or new partnership?*, 2009.
9. Jervalidze, Liana. *Georgia: Russian foreign energy policy and implications for Georgia's energy security*, 2006.
10. Stanford Encyclopedia of Philosophy. *Political Realism in International Relations*, 2010.
11. Williams, Michael C. *The Realist Tradition and the Limits of International Relations*, 2005.
12. Kuik, Cheng-Chwee. *Getting hedging right: a small-state perspective*, 2021.
13. Jackson, Van. *Power, trust, and network complexity: three logics of hedging in Asian security*, 2014.

14. Yuzhu, Wang. *Hedging Strategy: Concept, Behavior, and Implications for China-ASEAN Relations*, 2022.
15. Korolev, Alexander. *Systemic Balancing and Regional Hedging: China–Russia Relations*, 2016.
16. Government of Georgia. *Constitution of Georgia*, 2018. <<https://matsne.gov.ge/en/document/view/30346>> [žiūrēta 2024-03-20]
17. Forbes. *Georgian President Margvelashvili Condemns Russian Aggression, Says Georgia Looks To The West*, 2014. <<https://www.forbes.com/sites/katyasoldak/2014/10/08/georgian-president-margvelashvili-condemns-russian-aggression-says-georgia-looks-to-the-west/?sh=1360c4746922>> [žiūrēta 2024-03-22]
18. Reuters. *"What does Moscow want?" asks Georgian president*, 2015. <<https://www.reuters.com/article/2015/05/12/us-georgia-eu-russia-interview-idUSKBN0NX1KE20150512/>> [žiūrēta 2024-03-24]
19. Official website of the President of Georgia. *Georgian leader sees NATO future, seeks tough line on Russia*, 2019. <https://president.ge/index.php?m=211&news_id=187&lng=eng> [žiūrēta 2024-03-24]
20. Official website of the President of Georgia. *President Zourabichvili Criticizes Russia's Policy during Conversation with Council on Foreign Relations*, 2019. <https://president.ge/index.php?m=209&news_id=1136&lng=eng> [žiūrēta 2024-03-25]
21. Official website of the President of Georgia. *Phone Conversation between Presidents of Georgia and Turkey*, 2020. <https://president.ge/index.php?m=209&news_id=935&lng=eng> [žiūrēta 2024-03-28]
22. Official website of the President of Georgia. *Readout of the President's Call with President Recep Tayyip Erdoğan of Turkey*, 2021. <https://president.ge/index.php?m=209&news_id=606&lng=eng> [žiūrēta 2024-03-28]
23. France24. *Ukraine: 'Nobody is adding to the escalation except Putin,' says Georgia's Zurabishvili*, 2022. <https://www.france24.com/en/tv-shows/the-interview/20220301-ukraine-nobody-is-adding-to-the-escalation-except-putin-says-georgia-s-zurabishvili?utm_medium=social&utm_campaign=x&utm_source=shorty&utm_slink=f24.my%2F8Qhu> [žiūrēta 2024-03-28]
24. Official website of the President of Georgia. *Statement of the President*, 2023. <https://president.ge/index.php?m=209&news_id=1802> [žiūrēta 2024-03-29]
25. CNN World. *Violent clashes break out in Georgia amid controversial 'foreign agents' law debate*, 2024. <<https://edition.cnn.com/2024/04/16/europe/georgia-protests-foreign-agents-law-intl-latam/index.html>> [žiūrēta 2024-03-31]

26. Politico. *Enigmatic oligarch*, 2012. <<https://www.politico.eu/article/enigmatic-oligarch/>> [žiūrėta 2024-04-03]
27. CNN World. *New era for Georgia as nation moves closer to Russia*, 2012. <<https://edition.cnn.com/2012/10/03/world/europe/georgia-power-change/index.html>> [žiūrėta 2024-04-03]
28. European Council on Foreign Relations. *Broken Dream: The oligarch, Russia, and Georgia's drift from Europe*, 2022. <<https://ecfr.eu/publication/broken-dream-the-oligarch-russia-and-georgias-drift-from-europe/>> [žiūrėta 2024-04-05]
29. Civil.ge. *Georgian, Turkish PMs Vow to Further Boost Bilateral Ties*, 2013. <<https://civil.ge/archives/122611>> [žiūrėta 2024-04-06]
30. Radio Free Europe/Radio Liberty. *Georgia's Changing Russia Policy*, 2013. <<https://www.rferl.org/a/georgia-russia-foreign-policy-ivanishvili-saakashvili/24971738.html>> [žiūrėta 2024-04-08]
31. The German Marshall Fund of the United States. *Turkey and Georgia: Zero-Problems?*, 2013. <<https://www.jstor.org/stable/resrep18680?seq=2>> [žiūrėta 2024-04-08]
32. Eurasianet. *Georgia: Tbilisi Bracing for Russian Pressure*, 2013. <<https://eurasianet.org/georgia-tbilisi-bracing-for-russian-pressure>> [žiūrėta 2024-04-08]
33. Radio Free Europe/Radio Liberty. *Georgian PM Hails Putin's 'Readiness To Improve Ties'*, 2013. <<https://www.rferl.org/a/georgia-russia-improve-ties/25207199.html>> [žiūrėta 2024-04-10]
34. Foreign policy. *Look West, Young Man: Georgia's 31-Year-Old Prime Minister Turns To Europe, Not Russia*, 2014. <<https://foreignpolicy.com/2014/02/26/look-west-young-man-georgias-31-year-old-prime-minister-turns-to-europe-not-russia/>> [žiūrėta 2024-04-10]
35. BBC News. *Georgians protest against Russia-Abkhazia agreement*, 2014. <<https://www.bbc.com/news/world-europe-30071915>> [žiūrėta 2024-04-11]
36. Agenda.ge. *PM: Georgia imposing sanctions on Russia would lead to "collapse in all directions"*, 2023. <<https://agenda.ge/en/news/2023/3574#gsc.tab=0>> [žiūrėta 2024-04-15]
37. Agenda.ge. *Georgian PM lauds Turkey as "major" global player, "unique" ties on country's 100th anniversary*, 2023. <<https://old.agenda.ge/en/news/2023/4094#gsc.tab=0>> [žiūrėta 2024-04-15]
38. Government of Georgia. *Giorgi Kvirikashvili: "The safety of the democratically elected government in partner Turkey is very important to us"*, 2016. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=440&info_id=56702> [žiūrėta 2024-04-17]
39. Government of Georgia. *Georgian Prime Minister's Statement on the So-Called Elections*

- and Referendum in Occupied Tskhinvali Region*, 2017. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=463&info_id=60646> [žiūrėta 2024-04-18]
40. Government of Georgia. *Prime Minister of Georgia at the Global Security Forum*, 2017. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=463&info_id=61179> [žiūrėta 2024-04-19]
41. Government of Georgia. *Giorgi Kvirikashvili to Participate in the Meeting of Georgia-Turkey Strategic Cooperation Council*, 2018. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=497&info_id=63530> [žiūrėta 2024-04-19]
42. Government of Georgia. *Prime Minister's Statement*, 2018. <https://www.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=497&info_id=63624> [žiūrėta 2024-04-22]
43. Government of Georgia. *Giorgi Kvirikashvili addresses the highest authority of Russian Federation*, 2018. <<https://soa.gov.ge/en/2018/03/09/giorgi-kvirikashvili-addresses-the-highest-authority-of-russian-federation/>> [žiūrėta 2024-04-22]
44. OEC World. *Turkey/Georgia*, 2022. <<https://oec.world/en/profile/bilateral-country/tur/partner/geo>> [žiūrėta 2024-04-22]
45. Transparency International Georgia. *Georgia's Economic Dependence on Russia: Summary of 2023*, 2024. <<https://transparency.ge/en/blog/georgias-economic-dependence-russia-summary-2023>> [žiūrėta 2024-04-22]
46. Giorgi Margvelašvili socialinio tinklo „Twitter“ (X) paskyra.
47. Salome Zurabišvili socialinio tinklo „Twitter“ (X) paskyra.
48. Channel 4 News socialinio tinklo „Twitter“ (X) paskyra.
49. Christiane Amanpour socialinio tinklo „Twitter“ (X) paskyra.
50. Washington Post Live socialinio tinklo „Twitter“ (X) paskyra.
51. Irakli Garibašvili socialinio tinklo „Twitter“ (X) paskyra.
52. Giorgi Kvirikašvili socialinio tinklo „Twitter“ (X) paskyra.
53. Igno Algirdo Dobrovolsko konspektai.

SUMMARY

This study aims to answer the main research question, how Georgia manages to maneuver between Russia and Turkey. In order to achieve the goal, the most important aspects of realism and “hedging” theory were singled out in the literature, applying the available material to the case of

Georgia, based on the methodology, an analysis of the relationship between five Georgian politicians with Russia and Turkey was made, the perspective of cross-border relations created by the Presidency and the Cabinet of Ministers was compared, the research results were summarized and found out how Georgia maneuvers between the aforementioned two regional powers.

The presidents, both G. Margvelashvili and S. Zurabishvili, did not apply the policy of maneuvering between regional powers, constantly criticized Moscow for various violations of international law, expressed support for Ukraine, and did not pay much attention to Turkey, but maintained friendly, cooperative relations. However, the prime ministers of the country in 2012-2024, during the period corresponded to the position of a “rational state” emphasized in the “hedging” theory, tried to have peaceful relations with Russia in different periods, although it failed to develop into closer cooperation. Nevertheless, the heads of governments behaved in such a way that the small state they represent, Georgia, can win only by maneuvering between the powers, trying to be “good for everyone” and developing pragmatic relations.

To sum it up, one can see a big difference between the presidential and government line in Sakartvele, the presidents are sharp actors who condemn Russia, the heads of the government are pragmatists, trying to maintain good relations with the great powers. Considering the country's political system, it can be stated that Sakartvelas after the end of M. Saakashvili's era in 2012, switched to a hedging policy and improved relations with Moscow and Ankara with all its might, although it did not fully succeed with Russia, but both communication and sanctions against Moscow were not introduced after 2022. shows that the current government in Sakartvele has made a decision to act according to the parameters established in the “hedging” theory - to be a small, rational state and thus maintain its identity under conditions of uncertainty.